

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

Sectio IV. De De Membris Ecclesiæ Episcopo Inferioribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

SECTIO IV.
DE
DE MEMBRIS ECCLESIAE EPISCOPO
INFERIORIBUS.

§. I.

DE JURE ABBATUM IN GENERE.

SUMMARIUM.

1. Persona ecclesiastica quanam dicatur? 2. Ejus descriptio. 3. Divisio adstruitur. 4. Abbates quanam dicantur? 5. Quam dignitatem habeant Abbates? 6. Quam aetatem habere debeat eligendus in Abbatem? 7. Abbatum potestas economica quanam sit? 8. Potestas jurisdictionis quae dicatur? 9. An Abbas habeat jurisdictionem spirituales ordinariam in suos Religiosos? 10. An Abbates habeant jurisdictionem quasi Episco-

palem in suos regulares? 11. An Abbates habeant potestatem ferendi censuras? 12. Etiam in religiosos in alieno territorio existentes? 13. An habeant facultatem absolvendi suos Regulares à censuris? 14. Quam habeant potestatem dispensandi in regulà? 15. Ad Abbatem spectat libera administratio monasterii. 16. Quoad hanc administrationem adstruitur limitatio. 17. Abbates quam habeant potestatem conferendi ordines?

1 Nota 1. Quoniam hic tractatur de diversis Prælati personarum ecclesiasticarum, personam ecclesiasticam exinde esse dictam, quod in Ecclesia Catholica specialem gradum & præminentiam habeat, juxta textum in *can. ult. dist. 4.* ibi: *Sacerdotes & Diaconi, & reliqui omnes, quos dignitas ecclesiastici gradus exornat &c. & can. 4. caus. 20. quest. 4. Clement. 2. de pæn.*

Alias persona ecclesiastica in jure canonico plerumque sub nomine Clerici designatur, Clericus autem secundum D. Isidori & Hieronymi nomenclaturam à sorte vel hæreditate denominatur, quia revera Clerici ad sortem Domini & hæreditatem Dei vocantur. *can. 1. dist. 21. can. 5. caus. 12. quest. 1. cap. 16. de præbend.*

Zz 2

De-

2 Describi autem potest persona ecclesiastica quod sit persona à curis & negotiis sæcularibus abstracta, ac divino officio specialiter deputata, auctoritate ecclesiastica. Et quidem primo dicitur: *Persona à curis & negotiis sæcularibus abstracta.* Est enim alia professio laicorum & alia ecclesiasticorum. Hi primi temporalia curare, mundum propagare, causas forenses tractare debent. *can. 7. caus. 12. quest. 1.* Illi ab ejusmodi laboribus & functionibus separati, Deum ac divina principaliter querere tenentur. *tot. tit. Ne Clerici vel Monachi sæcularibus negotiis se immisceant.*

Dicitur 2. *Divinis serviciis specialiter deputata.* Finis itaque & munus præcipuum personarum ecclesiasticarum est, ut ministerium divinum obeant, officia & exercitia spiritualia peragant, ac in Ecclesia pro gloria Dei ac salute fidelium operam indefessam impendant.

Dicitur 3. *Auctoritate Ecclesiastica:* hoc est: jussu, concessione, vel approbatione summi Pontificis, Episcopi, vel aliorum Ecclesie Prælatorum; neque enim pro clerico sive sæculari sive regulari agnoscitur, qui proprio motu seipsum divinis mancipat, vel institutum quoddam regulare profitetur. *argum. cap. unum. de relig. domib. in 6.*

3 Personarum ecclesiasticarum alia sunt sæculares, alia regulares; sæculares sunt, non quæ vitam cum laicis communem vivunt, sed una cum laicis in sæculo & mundo

viventes, citra professionem certæ regulæ, divino servitio sunt mancipatæ; quo sensu intelligendum est *cap. 31. de rescript.* Regulares sunt quæ postquam mundo valedixerunt, specialem quemdam vivendi modum, cum emissionem trium votorum substantialium, juxta regulam à sede apostolica approbatam, sunt professæ.

An autem Eremitæ personis ecclesiasticis annumerari debeant? desumendum est ex eo, an vota substantialia Deo nuncupaverint juxta regulam approbatam, vel saltem auctoritate ecclesiastica regularem habitum induti, cuidam Ecclesie vel oratorio deserviant; an è contra pro suo libitu sumpserint habitum, ac ubicunque volunt, per sylvas, civitates & oppida vagentur? Eremitæ priores cum nomen & officium cum clericis habeant communem, clericis rectè annumerantur. *can. 17. caus. 16. quest. 1.* Eremitæ posteriores sicut munus & officium clericorum dedignantur, ita eorum numero sunt excludendi. *Barbosa 7. E. lib. 1. cap. 39. §. 1. n. 23.* Fagnanus in *cap. nullus 2. de foro compet. n. 61.* Hic §. loquitur de Abbatibus personarum ecclesiasticarum regularium.

Nota. Abbates subinde appellari prælatos seu rectores ecclesiarum sæcularium, prout colligitur ex *cap. 3. de renunciat.* Nam iste abbas non erat monachus, quia ecclesia erat sæcularis non regularis. Prout notat Fagnanus ad *d. cap. 3.*
Secun-

Secundo subinde etiam inveniuntur abbates ecclesiarum secularium, ut est abbas S. Felicis Valentini, abbas Claromonten. & in Hispania sunt multi tales, & hoc esse commune Apulorum, Catalonorum, refert idem Fagnanus *loc. cit. n. 4.* Tertio etiam rectores, consules, priores artium, multis in locis abbates vocantur. Alciat. *in l. collegarum. ff. de V. S.* Sic in Arragonia rectores dicuntur abbates, & eorum uxores dicuntur abbatissæ. Verum hæc nuncupationes improprie usurpantur, hinc quarto sub propria appellatione abbatis venit caput monasterii monachorum. *cap. cum ad monasterium. de statu monach.* qui alias etiam vocatur Archimandrita, ut exponit Glossa *in Epist. inter claras. §. manifestu C. de summ. Trinit.*

Quæres I. *Quam dignitatem habent Abbates?*

Licet *in can. hoc tamen. caus. 17. q. 2.* dicatur vocabulum abbatis esse potius nomen sollicitudinis quam honoris; nihilominus:

Respondeo cum Baldo *in cap. Pastoralis. de offic. judic. deleg. Felino ibid. col. 4.* Fagnano *in cap. accedentibus. de excess. Pralat. n. 28.* Abbates habere dignitatem excellentiæ, & primam post episcopalem; cum abbatia sit speciali nota digna, & dicatur in primo dignitatis gradu, sicut episcopatus; cæteræ autem dignitates appellantur inferiores. prout colligitur ex *can. si quis, caus. 16.*

quest. 7. prout etiam non ita pridem decisum est per curiam Romanam in causa abbatis S. Udalrici Ord S. Bened. & abbatis ad S. crucem can. regul. S. Aug. Augustæ Vindelico- rum, quibus per decisionem & sententiam Papalem adjudicatum est, ut præcedentiam habeant præ reliquis Prælati omnibus, qui non sunt abbates. Sic etiam de stylo concilii Tridendi, ubi fit mentio Archi-Diaconi, Decani, aliorumque inferiorum, non comprehenduntur abbates. ut patet *in cap. 3. sess. 24. & Archi-Diac. in cap. licet. 1. de præbend. in 6.* sentit dignitatem abbatialem æquiparari dignitati episcopali. Lopus *alleg. 55. n. 11. V. item Abbatia,* relatus à Fagnano *in cap. ut Abbates. n. 14. de atar. & qualit. ait:* Abbatiam esse in primo dignitatis gradu, sicut episcopatus, & cæteras dignitates appellari inferiores, & propterea provisionem abbatia pronuntiarum & expediri in consistorio instar episcopatus, prout probatur *d. can. si quis deinceps. caus. 16. quest. 7.* Sic etiam in concilio Trid. immediate post episcopos sedebant abbates. Quapropter abbates præferuntur omnibus Decanis, Præpositis &c. prout colligitur ex littera *cap. ut Abbates. de atar. & qualit.* quod intelligo de abbatibus jus mitræ habentibus; nisi aliud legitima præscriptione alicubi sit introductum, prout in Archi-Diœcesi Moguntina Abbates etiam mitrati cedunt canonicis Ecclesiæ Metropolitanæ,

Zz 3

Quæres

6 Quæres 2. *Quam ætatem habere debeat assumendus ad dignitatem Abbatialem?*

Resp. Quoad Abbates tria inspicere posse tempora; primum est jus commune antiquum, quo & in minoribus ordinibus constitutus, poterat esse abbas, quin imo & laicus. *can. subdiacono.* & ibi Gloss. *Verb. Abbas. dist. 93.* Hostiens. *in cap. ut Abbates. de ætat. & qualit. n. 1.* Innoc. *ibid. in princ.*

Secundum tempus est concilii Pictaviensis, ex quo desumptum est *d. cap. ut Abbates.* & tunc abbates debebant esse presbyteri, nec assumi poterant clerici in minoribus, nisi instante necessitate. *cap. tuam §. fin. de ætat. & qualit.*

Tertium tempus est concilii Tridentini, quod *cap. 12. §. ad ceteras. sess. 24.* ad quascunque dignitates non curatas, satis esse statuit, ut assumantur illi, qui habent ætatem 22. annorum, id est qui annum vigesimum secundum expleverint, ut declaravit S. congregatio ejusdem concilii Interpretes. Quod demum ita intelligendum est, si abbatia non habeat curam fori penitentialis aut jurisdictionalis; cui autem hæc annexa sunt, requiritur annus vigesimus quintus inchoatus, cum cura animarum hanc ætatem requirat.

Quæres 3. *Qualem potestatem habeant Abbates in subditos suos regulares?*

7 Resp. Potestas abbatum alia est domestica, dominativa, seu œcono-

mica, qualem habet pater in filium; estque jus quoddam competens abbati in religiosos, ad imperandum illis, & utendum eorum operibus, prout ad regularem disciplinam conveniens judicaverit, quæ radicaliter oritur a voluntate profitentium talem regulam, & se tradentium religioni, cum promissione & obligatione secundum illam obediendi; ad quam pertinet v. g. irritare vota. Altera est potestas jurisdictionis, quæ est jus seu potestas spiritualis sive ecclesiastica, pertinens ad claves ecclesiæ, & consequenter a Christo data est vel derivata, mediante Papa ejus Vicario, vel aliis episcopis; omnis à quo ligandi & solvendi potestas conveniente ordine descendit. Ad quam potestatem pertinet judicare, excommunicare, & alias censuras inferre, corrigere & punire, infligendo pœnas corporales & graviore, quam per domesticam potestatem inferri possint; vi cujus moderata solum coercitio ac pœna a pralato infligi potest, quæ ad ordinarium regimen unius familiæ sufficiat; Prior potestas paterna est; privata & domestica; posterior jurisdictionis est publica, quæ ad publicam ecclesiæ gubernationem & disciplinam ecclesiasticam pertinet; prior non debet excedere limites rationis & prudentiæ, qua paterfamilias bene dirigit familiam suam; & sicut ineptus plane foret paterfamilias, qui liberos suos stultis ac indiscretis insolentiis vellet gubernare, ita plane

plane idem iudicium foret de abbate formandum, qui plus sibi indulgeret quam inferioribus, plus de suo ventre sollicitus, quam de ingenua reliquorum sustentatione, qui plus intentus suis commoditatibus, quam reliquorum indigentibus, qui mercenarium potius se ostenderet, quam Pastorem, potius dissipatorem quam dispensatorem, magis prædonem quam sollicitum patremfamilias; equidem religiosi non sunt propter abbatem, sed abbas est propter religiosos bene & sollicitè dirigendos, illud autem magis tale, propter quod unumquodque tale.

Quæres 3. *An Abbates habeant jurisdictionem spiritualem ordinariam in suos religiosos?*

9 Resp. affirmative. ratio est, quia ea ipsi competit ex vi officii seu muneris sui, ad quod a communitate seu collegio sunt electi. Ergo jurisdictio eorum est ordinaria. Sylvester in *summa V. Prælatus q. 1.* Suarez. *tom. 3. de relig. lib. 10. c. 11. n. 8.* Tamburinus *tom. 2. de jur. Abbas. diss. 1. quest. 4. n. 1. & 2.*

Quæres 4. *An Abbates sive exempti, sive non exempti habeant jurisdictionem quasi episcopalem in suos regulares?*

10 Resp. 1. Abbates exempti a jurisdictione episcoporum, & immediate S. Pontifici subiecti, episcopalem vel quasi episcopalem jurisdictionem obtinent in suos regulares. Ubi tamen est distinguendum inter eos qui habent territorium proprium ac separatum, adeo

ut neque in diœcesi neque de diœcesi alterius episcopi sint; & hi dicuntur esse nullius diœceseos, & possunt omnia facere in suo territorio, sive quasi diœcesi, in qua jurisdictionem quasi episcopalem exercent, quæ episcopi faciunt in sua diœcesi circa suos subditos, exceptis iis, quæ ad ordinis episcopalis potestatem spectant. Sanchez. *lib. 2. in Decal. c. 11. n. 7.* Tamburinus *loc. cit. dist. 1. q. 5. n. 7.* Alii vero Prælati sunt exempti, qui territorium proprium & separatum non habent, sed sunt in alterius diœcesi, & hujusmodi loca exempta, licet non sint de diœcesi, sive jurisdictione episcopi, sunt tamen in diœcesi, sive territorio episcopi. *arg. c. 7. de offic. jud. ord. in 6.* ubi dicitur: quod episcopus possit ordinariam jurisdictionem exercere in qualibet parte suæ diœceseos, dummodo in loco exempto id non faciat. Ergo locus exemptus est in diœcesi. & hujusmodi prælati exempti, etsi jurisdictionem quasi episcopalem habeant in suos religiosos, vel etiam sæculares, non tamen possunt omnia exercere, quæ episcopi circa suos subditos, nec nomine episcoporum absolute comprehenduntur, quia non habent territorium seu diœcesin propriam. Sanchez. *loc. cit.* Tamburinus *l. c. n. 6. & 8.* Prælati vero non exempti habent etiam quasi episcopalem jurisdictionem, sed subordinatam, & in certis casibus dependentem a jurisdictione episcopi diœcesani.

Resp.

Resp. 2. Abbates non exempti ab ordinariis locorum, sed his subiecti, habent etiam potestatem jurisdictionis ordinariam in regulares suos, ut ipsis ratione præstiti voti obedientiæ, præcipere possint in iis, quæ pertinent ad vota, observationem regulæ, & religiosam disciplinam domesticam, rationem vivendi, & quoad officia & promotionem ad ordinum gradus; juxta *cap. 5. de tempor. ordin.* Nam in his dispositio, correctio & punitio, primo loco ad Prælatum ordinis spectat, nec episcopus se in hisce immiscere debet, nisi constet de negligentia, aut injuria Prælati regularis, ut docet Sanchez *l. 6. in Decal. c. 1. n. 12.* Episcopo autem regulares non exempti sunt subiecti, non ratione voti obedientiæ, quia regulares hoc ipsi præstare non solent, sed in iis tantum, quæ ad externam disciplinam ecclesiasticam, communem clericis & sæcularibus & regularibus pertinent, & quoad crimina graviora & publice scanda-losa punienda. Sanchez. *l. c. n. 13.* Layman, *de jurisdict. ordin. conclus. 117.* Si

Objicias: *Can. Monasteria 17. caus. 18. quest. 2.* desumpto ex concilio Arelatenfi, ibi: *monasteria vel Monachorum disciplina ad eum pertineat episcopum, in cujus territorio sunt constituta.* Ergo regulares quoad omnia plene subiecti sunt episcopo. Explico antec. pertineat ad episcopum in gravioribus delictis, præsertim exi-

gentibus depositionem. C. in aliis N.

Quæres 5. *Quam potestatem excommunicandi, aliasque censuras inferendi habeant Abbates?*

Resp. 1. Cum abbates jurisdictionem ordinariam obtineant in suos religiosos, etiam in foro externo, possunt ob contumaciam, excommunicationem aliasque censuras in eosdem ferre. *cap. cum in ecclesiis. 10. de major. & obed. cap. sicut 33. de Simon.* modo sint confirmati, vel instituti seu provisi, etsi non benedicti. Suarez. *Dis. 2. de censur. Sect. 2. n. 9.* Navarrus in *manual. c. 27. n. 5.* AZOR. *p. 1. institut. moral. lib. 12. c. 10. quest. 7.* Ratio est, quia abbates sunt capita ecclesiarum regularium ex legis præscripto, per electionem & confirmationem constituti, ergo ab eadem lege communi habent jurisdictionem ordinariam fori externi in collegium, seu eos, quibus præficiuntur; adeoque etiam habent potestatem eos excommunicandi, vel per alias censuras coercendi, licet abbates episcopo subsint. Ut tradit glossa communiter recepta in *c. cum ab ecclesiarum 3. V. ecclesiastica sententia. de offic. judic. ordin.* Insuper etiam possunt abbates regulares suos incarcerare, jejunii ac similibus pœnis punire, ac denique, si incorrigibiles fuerint, ex ordine ejicere, ita ut non nisi emendatos recipere debeant. Ut constat ex *cap. 8. de statu Monach.* Layman, *de Jurisdict. ordin. conclus. 127.*

Resp.

12 Resp. 2. Abbates aliique Prælati regulares subditos suos possunt excommunicare per sententiam generalem, vel particularem in eos latam, etiam si in alieno territorio existant, quia censura ligat personam secundum se, eamque comitatur, ubicunque locorum existat. Suarez. lib. 1. de censur. sect. 5. num. 8. Ex quo

Infertur: quod jurisdictio & potestas Prælatorum in Professos seu religiosos suos, extendat se ad omnem locum, ita ut ubique locorum eos capere & constringere possint, si sint fugitivi, quia eorum jurisdictio provenit ex personali obligatione religiosorum per vota, secundum sedis Apostolicæ approbationem, unde dici solet, quod totus mundus his Prælati sit pro territorio.

Quæres 6. Quam potestatem habeant Abbates absolvendi a censuris?

13 Abbas potest religiosos suos ab omnibus peccatis & censuris a jure specialiter non reservatis absolvere, vel alteri sacerdoti idoneo absolvendi potestatem committere. Navarrus l. c. c. 27. n. 39. Pirrhing. sect. 4. §. 2. n. 13. de offic. judic. ordin. Ratio est, tum quia abbas etiam in foro conscientiæ jurisdictionem habet in suos regulares; tum argum. c. 39. de sent. excomm. ubi dicitur quod quilibet proprius sacerdos absolvere possit a censuris non reservatis, quia quando conditor canonis sibi non reservavit absolutionem censuræ, eo ipso aliis rela-

xandi facultatem concessisse videtur. Multo magis poterit abbas absolvere a censuris a se latis, quia regulariter, cui jure ordinario concessa est potestas ligandi, eidem etiam eodem jure potestas solvendi competit, vel ejus delegato aut successori.

Quæres 7. Quam potestatem habeat Abbas dispensandi cum suis regularibus in regula?

14 Resp. In genere loquendo potest est abbas in observatione regulæ dispensare, quatenus id a jure vel regula, vel consuetudine vel privilegio est concessum. sic potest abbas regulam relaxare ob causam justam in abstinentiis & usu carniæ, jejuniis, silentio, operibus manuum, quæ alioquin ex præscripto regulæ monachi seu religiosi servare debent. Imo generaliter in omnibus ad regulam spectantibus, præterquam in iis, quæ ad habitum, trium votorum observationem, & religionis substantiam pertinent. Azor. p. 1. Institut. lib. 12. cap. 20. quest. 16.

Quæres 8. Quæ potestas administrandi competat Abbati?

15 Resp. de Jure Communi canonico ad abbatem spectat libera administratio monasterii, tam in spiritualibus quam temporalibus, ita ut solus & independenter à capitulo seu conventu regulares suos corrigere, & solus ordinare possit ea, quæ ad cultum divinum & bonorum temporalium dispensationem in monasterii utilitatem pertinent.

A a a

Abbas

Abbas in cap. 26. n. 11. de appellat. & in cap. 21. n. 2. de Rescript. & ibid. Imola n. 2. ubi Pelagius Papa scribit: *Universa quæ vel ad divini cultus reverentiam, vel utilitatem monasterii pertinent, Abbatis sollicitudo, ad quem tota potestas pertinere convenit, debeat adimplere.*

Idem colligitur ex can. 11. §. cum hujus. caus. 12. quest. 1. Et ratio est, quia necessarium fuit hanc potestatem gubernandi alicui committere, quia non poterat per totam communitatem administrari; ergo maxime debuit committi abbati, ut debitus ordo & perfecta obedientia fervaretur. Ex quo colligitur, quod abbas non tantum dependeat a suo conventu, quantum episcopus a suo capitulo, quia ipsa ordinis regula, maxime propter votum obedientiæ abbati seu prælato regulari plenam super regulares suos & monasterium tribuit potestatem. Abbas in cit. cap. 26. de appellat. n. 11. Layman de jurisdic. ordin. conclus. 189.

Dixi: de jure communi. quod enim
 26 Abbates plenam tam in personas, quam res monasterii potestatem habeant, limitari debet. 1. Nisi vel per consuetudinem vel per statutum introductum sit aut dispositum, ut abbas saltem ea, quæ gravia sunt, seu majoris momenti, sine consensu vel consilio conventus sui, aut majoris vel sanioris partis ejus, expedire non possit. Quare hac in re inspiciendum est, quid in quovis monasterio, vel per statuta ordinatum, vel consuetu-

dine receptum sit. In dubio tamen de jure communi fiat præsumptio pro abbate, cum ipsi plena & libera administratio secundum canones sit concessa. Layman. cit. conclus. 129.

Secundo non potest abbas ea, quæ in præjudicium conventus cedere posse videntur (ut est v. gr. monachorum receptio) solus sine ejusdem conventus vel majoris partis consensu expedire. Idemque dicendum est, si agatur de iis, quæ ad statum ac honorem ecclesiæ vel monasterii spectant, v. gr. de ipsius subjectione aut membrorum ejusdem. Imola in cap. Edoceri. 21. de Rescript. n. 5. & Layman. ibid. n. 6.

Tertio. Quod abbates habeant juxta canones plenam administrationem bonorum monasterii, id demum est intelligendum de monasteriis, quæ ex antiqua institutione, etiam si ejusdem regulæ & instituti sint; jura tamen & bona indivisa & separata habent, ita ut non habeant unum generalem præpositum seu caput, cui quoad administrationem bonorum sint subiecti; In his enim tota potestas administrandi est penes abbatem.

Quæres 8. Abbas quam habeat potestatem conferendi ordines?

Resp. Abbatem etiam non exemptum posse conferre ordines minores. Est communis sententia & eam sapius probavit sacra congregatio concilii. Fagnanus in cap. cum contingat. de stat. & qualit. n. 3.

Ad

Ad hoc autem, ut abbas possit conferre tonsuram & ordines minores, requiritur 1. ut abbas sit sacerdos. *c. cum contingat. de atat. & qual. ibi: & constet eum existere sacerdotem.* Secundo: ut sit benedictus. *d. cap. cum contingat. ibi: dummodo ipsis ab Episcopo manus impositio facta noscatur.* Tertio requiritur: ut in conferendo servetur forma ecclesiæ. *cap. cum contingat. ibi: juxta formam Ecclesiæ datam, quâ prætermissa nihil confertur.* Quarto exigitur ex parte ejus, cui ordines conferuntur, ut sit proprius monachus abbatis ordines conferentis. Colligitur ex *d. c. cum contingat. ibi: solummodo in proprio monasterio.* Fagnanus *loc. cit. n. 5. & concordat Concilium Trid. cap. 10. sess. 23.*

§. II.

DE PRÆLATIS EPISCOPO INFERIORIBUS ECCLESIARUM CATHEDRALIUM ET COLLEGIATARUM.

SUMMARIA.

1. Ecclesia Cathedralis quenam diacatur? 2. Collegiata que nuncupentur? 3. An Decanus Ecclesiæ Cathedralis habeat dignitatem? 4. Quenam sit major dignitas Præ-

positura an Decanatus? 5. Quam jurisdictionem habeat Præpositus vel Decanus Ecclesiæ Collegiatae? 6. In Germania quid observandum sit circa Decanos Ecclesiarum Collegiatarum?

1. Ecclesia Cathedralis exinde sic dicta, quod penes illam sit cathedra seu sedes & residentia Episcopi, cujus dignitas per cathedram tanquam Magistrorum & Doctorum insigne designatur, prout etiam per cathedram D. Petri, Ecclesia Romana designatur, ut notat D. P. Corbinianus Khamm in *Hierarchie Aug. cap. 2. sect. 2. n. 8.*

Est hæc Ecclesia *Matrix* seu princeps Ecclesia totius Civitatis & Diocesis. *cap. venerabilis. 2. de V. S.*

habetque cum omnibus Ecclesiis inferioribus concurrens forum sacramentale, ita ut omnibus Diocesanis ibidem sacramenta ministrari possint. *Barbosa. j. E. V. lib. 2. cap. 1. n. 6.*

Ex Ecclesiis singularem quoque prærogativam habent *Collegiatae*, in quibus sub aliquo capite clerici sæculares congregantur ut membra. Quarum nonnullæ dicuntur *insignes*, alix sine speciali titulo *collegiatae* nominantur. Quanam verò sint

Aaa 2

sint

sint insignes, in jure determinatum non invenitur; & ideo ad conjecturas recurritur, ac insignitas quandoque ex pluralitate canonicorum, interdum ex antiquitate, nonnquam ex loci, in quo sunt sita, nobilitate &c. mensurantur. Barbosa *cit. lib. 2. cap. 6. num. 15.* D. P. Khamm. *d. cap. 2. sect. 2. n. 13.*

Ex personis ecclesiasticis quaedam vocantur simplices, quae nempe nec dignitate fulgent, nec personatu potiuntur, nec in Ecclesia Cathedrali canonicatum obtinent. Aliae passim nominantur qualificatae, quibus nobilior qualitas suffragatur, puta dignitas, personatus, vel Canonicatus Cathedralis. Hic quaeritur an Praelati Ecclesiarum cathedralium vel collegiatarum obtineant dignitatem?

Quaeres 1. An Decanus Ecclesiae cathedralis habeat dignitatem?

3 Resp. Affirmative. Nimirum Decanum Ecclesiae cathedralis ita esse in dignitate constitutum, ut ipsi a sede Apostolica vel legato ejusdem, causae delegari possint. juxta *cap. statuimus. 11. de rescript. in 6.* Licet enim spectato jure communi, Decanus Ecclesiae cathedralis non sit praeditus jurisdictione fori externi, habet tamen praeminentiam inter canonicos, & alios clericos, quoad dignitatem latius acceptam. Abbas *in cap. de multa. 28. n. 21. & seq. de Praebend.*

In Germania praesertim Decani Ecclesiarum Cathedralium dignitatem habere indubie censentur,

propter praeminentiam, quia canonicos & reliquos clericos praecedunt in choro, in capitulo, & publicis processionibus. Layman. *loc. cit. conclus. 141.*

Quaeres 2. Quenam sit major dignitas Praepositura an Decanatus?

4 Resp. Id de jure communi expressum non esse aut determinatum, nam aliquando Decanus praepositur Praeposito & honorabilior de capitulo censetur. *c. 1. de atat. & qualit. arg. cap. 7. de concess. praebend.* Alias vero Praepositus aliis antefertur. *c. quamvis. 9. de V. S. & sic Praepositura major videtur dignitas, quam Decanatus.* Fagnanus *in cap. 1. n. 32. de atat. & qualit.* quare hac in re ad consuetudinem cujusque loci aut provinciae, est attendendum. Riccius *in Praxi tom. 4. resol. 395. n. 16.* Fagnanus *loc. cit.* sic in tota fere Hispania & Gallia, prima post Pontificalem dignitas & major est Decanatus, quia Decanus est caput capituli, eique praest, jurisdictionem aliquam in canonicos exercens. Riccius *loc. cit.* Barbosa *lib. 1. Juris Eccles. c. 26. n. 3. & 4.* At vero in Germania, Belgio & Polonia, Praepositura est major & prima dignitas post episcopalem, jurisdictionem annexam habens. Riccius *loc. cit. n. 12.* Fagnanus *in cit. c. 1. n. 25.* Unde etiam in plerisque Ecclesiis cathedralibus & collegiatis Germania, Praepositura est reservata collationi & provisioni summi Pontificis, quia censetur major & dignior post Pontificalem

calem, juxta concordata Germaniæ, §. de cæteris.

Quæres 3. *Qualem jurisdictionem habeat Præpositus vel Decanus Ecclesiæ Collegiatae?*

5. Resp. Spectato jure communi probabile est prælatos seu rectores collegiatarum ecclesiarum secularium, sive vocentur præpositi sive Decani, qui à capitulo eliguntur, & à superiore vel episcopo confirmantur, habere ordinariam jurisdictionem fori externi in clericos sui collegii, licet subordinatam episcopo, cui subsunt. Glossa in cap. cum ab Ecclesiarum, 3. V. Ecclesiastica sententia. de offic. judic. ordin. & ibid. Innocent. in princ. num. 10. Imola ibid. num. 6. argum. l. ult. C. de jurisdic. omn. jud. Ex quo fluit

Quod possint excommunicare, aliasque censuras ferre. Prout sentiunt Glossa loc. cit. Innocent. in cap. quanto. 7. n. 2. de offic. judic. ordin. Abbas in cap. 3. eod. num. 3. Excipiendæ tamen sunt causæ criminales; & ex, quæ privationem seu depositionem merentur, hæ enim cognitioni episcopi & ejus jurisdictioni sunt reservatæ. Abbas in cap. si quis. 4. n. 52. de offic. judic. ordin. & in cap. cum contin. gat. 13. num. 29. de foro compet. Im-

primis tamen inspicienda est, quoad hanc rem consuetudo cujusque Ecclesiæ, ea enim jurisdictionem tribuit. Pirhing. §. 1. n. 9. de offic. Archi presbyt. In quibusdam enim locis dicti prælati jurisdictionem improprie exercent; in aliis non nisi causas leves cognoscere possunt, & levia delicta; idque vel cumulative cum Episcopo, ita ut in optione actoris sit, an clericos ipsorum convenire velit coram episcopo, an coram prælato ipsorum immediato. Innocent. in cit. cap. quanto. 7. num. 2. Abbas loc. cit. vel private excluso episcopo, ita ut in prima instantia, etiam in causis civilibus clericorum Ecclesiæ collegiatae, judex ordinarius sit prælatus seu rector ejusdem, vi consuetudinis legitimæ, & ille adiri debeat. Layman. de jurisdic. ordin. conclus. 142.

6. Cæterum in Germania, etiam in plerisque Ecclesiis collegiatis secularibus, quamvis prima dignitas sit præpositura, ei tamen nulla jurisdic. & cura vel administratio est annexa, sed Decanatu, quæ secunda quidem est dignitas, jurisdictionem tamen fori externi in clericos annexam habet, quæ per electionem collegii seu capituli, & confirmationem episcopi tribuitur. Layman. loc. cit.

S. III.

DE CANONICIS.

SUMMARI.

1. *Canonicus quis dicatur?* 2. *Præbenda qua nuncupetur?* 3. *Quotuplices sint præbende?* 4. *Capitulum in genere quid sit?* 5. *Dividitur in seculare & regulare.* 6. *In quo hæc duo Capitula conveniant?* 7. *Eorum differentia.* 8. *Quinam pertineant ad Capitulum?* 9. *Sedis nomine quid intelligatur?* 10. *Ecclesia quotupliciter possit vacare?* 11. *Capitulum an succedat in potestatem Episcopi?* 12. *Ponuntur argumenta contraria?* 13. *An Abbatia vacante, potestas Abbatis transeat ad Capitulum sive conventum?* 14. *Capitulum sede vacante potest exercere omnes actus jurisdictionis contentiose ordinaria.* 15. *Jurisdictio delegata Pralato non transit ad Capitulum.* 16. *An actus jurisdictionis voluntaria possint exerceri à Capitulo?* 17. *Afferitur regula generalis quoad ea, quæ transsunt sede vacante ad Capitulum.* 18. *An Capitulum succedat in potestate ordinis?* 19. *Quando requiratur consensus majoris partis ex Capitulo?* 21. *Quanam dicatur major pars Capituli?* 22. *Quando requiratur consensus Capituli?* 23. *An Canonici teneantur residere in loco Canonicatus?* 24. *Fructus quotuplices?* 25. *An ad residentiam sufficiat sola presentia in Civitate?* 26. *Absens ex causa necessitatis habetur pro presente.* 27. *Secus ex causa utilitatis privata.* 28. *Sufficiat tamen utilitas Canonicatus vel Ecclesie.* 29. *An absentes per tempus sibi à jure concessum, lucrentur distributiones quotidianas?* 30. *Bona Clericorum quotuplicia?* 31. *Canonici alique Clerici possunt testari de bonis patrimonialibus.* 32. *Etiam de bonis quasi Clericalibus.* 33. *De bonis verè Clericalibus quando testari possint?* 34. *An de bonis Clericalibus superfluis?* 34. *An saltem possit introduci consuetudo, ut Clerici testentur de bonis verè Clericalibus superfluis?*

Quæ de canonicis referri possunt, ad duo capita spectant; nimirum quæ potestas sit penes canonicos collegialiter congregatos, sive penes totum capitulum seu collegium canonicorum? secundo quos fructus faciant suos, & de quibus possint testari? hinc

Nota 1. *Canonicus dicitur a Canoniam quam habet; canoniam autem vi nominis includit tantum jus habendi sedem in choro, & vocem in capitulo, absque redditibus vel præbenda.* Per textus in cap. 9. de consuet. cap. 32. de rescript. cap. ult. §. in illis de concess. Præbend. in 6.

D. Kœ-

D. König *tit. de prabend. p. 1. num. 2.*
 Petrus de Murga *Tract. de Benef.*
quest. 1. n. 6.

2 Nota 2. Præbenda exinde dicitur, quia clericis suam præbet alimoniam. Præbenda late sumpta denotat perceptionem reddituum ecclesiasticorum, etiam si laico competat, propter servitium aliquod mere temporale, v. g. advocatiam ecclesie, quam *laicalem præbendam* alias appellant. Vallensis *de Præbend. & Dignit. §. 1. n. 1.* stricte vero, quatenus accipitur pro beneficio ecclesiastico seu *præbenda spirituali*, primo significat portionem canonicam, sive ipsum jus percipiendi certos redditus ecclesiasticos, promanans ex canonia, a qua præbenda differt tanquam effectus a sua causa. Est igitur præbenda jus perpetuum percipiendi redditus ecclesiasticos, ratione spiritualis officii, ecclesiastica autoritate institutum, & personæ ecclesiasticæ ab ecclesiastica collatum. Layman. *Theol. mor. lib. 4. tr. 2. c. 1. n. 1.* P. Engel. *tit. de Præbend. & Dignit. n. 1.*

Canonicus igitur plerumque ac ordinarie is dicitur & est, qui habet sedem in choro, vocem in capitulo (domicellares habent vocem saltem in actu primo, ac in potentia adhuc ligata) ac insuper jus percipiendi certos redditus in ecclesia seculari, hoc est cathedræ vel collegiata.

3 Inter has præbendas aliæ sunt duplices, aliæque vocantur simplices, juxta castrum Palaum in *Oper. mo-*

ral. p. 1. tr. 17. Disp. un punct. 1. num. 3.
 Petrus de Murga *de benef. n. 320.*
 Præbenda duplex est, quæ afficitur aliqua juris qualitate, cujus generis est *Dignitas*, quæ præminentiam cum jurisdictione in foro externo habet, item *Personatus*, qui nec jurisdictionem ullam habet, nec administrationem rerum, habet tamen eminentiorem sedem & locum in Capitulo, in Choro, ac in aliis locis respectu aliorum, qui in ecclesia aut conventu suo, tali vel majori carent præminentia. P. Engel. *de Præbend. & Dignit. n. 4.* Beneficia simplicia sunt omnia beneficia, quæ neque jurisdictionem fori externi, neque specialem præminentiam, administrationem aut curam animarum habent, sed instituta sunt ad preces tantum persolvendas, & alia divina officia peragenda, quales sunt omnes canonicatus ecclesie cathedralis aut collegiata; & præsumitur in casu dubio beneficium simplex potius, quam duplex, eo quod qualitas non præsumatur, nisi probetur. D. König. *ad tit. de Præbend. & Dignit. p. 1. §. 4. n. 6.*

Quæres 1. *Quid sit capitulum in genere?*

Capitulum est verbum homonymum ac plures patitur significationes; & quidem 1. parvum caput seu articulum, vel extractum aliquem aut compendium ex capite vel tractatu longiori, in qua significatione textus juris in libris decretalium vocamus *capitula*, eo quod ordi-

ordinarie non tota decretalis epistola, sed Synopsis tantum, vel passus ille qui servare videtur intento, referatur. 2. Significat locum in quo personarum ecclesiasticarum communium negotiorum vel deliberationum gratia in unum convenire solent. per textum in *cap. 30. de Elect.* Tertio significat plures personas ecclesiasticas in uno loco communis consilii & auxilii gratia collectas, per rubricam & textus in *tit. de his, qua sunt à Prælati sine consensu capituli.* & in *tit. de his, qua sunt à majori parte capituli.*

Resp. Capitulum in genere est corpus quoddam politicum, ex pluribus personis ecclesiasticis, communibus legibus & juribus ad communem utilitatem coadunatum.

Dicitur 1. *Corpus quoddam Politicum*, seu ut alii dicunt, mysticum & morale. Sicut enim ex pluribus membris iuxta symmetria inter se colligatis corpus physicum & naturale consurgit, sic ex pluribus personis nexu quodam politico inter se congregatis coalescit corpus quoddam politicum, mysticum aut morale, per textus in *cap. 4. de his, qua sunt à Prælati sine consensu capituli.* & *cap. 14. de Excess. Prælati.* soletque alias collegium, universitas, aut communitas appellari. *l. 1. in princ. & passim. ff. quod cujuscunque universi. nom. cap. ult. de judic.*

Dicitur 2. *Ex pluribus personis Ecclesiasticis.* Primo enim ad capitulum non minus quam ad quodcunque aliud collegium vel corpus politi-

cum requiruntur plures personarum, atque ad minimum tres, juxta notissimam regulam in *l. Neratius. ff. de V. S.* ubi dicitur, quod tres faciant collegium. Et *cap. 1. de Elect.* quod dicit duos vel tres ad collegium sufficere; item *l. 7. ff. quod cujuscunque universi. nom.* quæ dicit universitatem in uno consistere posse, intelligi debent de universitate in conservari. Ad collegium autem in fieri requiruntur ad minimum personarum tres. Ad capitulum igitur requiruntur plures personarum & quidem ecclesiasticarum.

Dicitur 3. *communibus legibus & juribus.* Cum enim capitulum sit quædam communitas, oportet ut res, leges & jura communia habeat; ceteroquin si nulla legum, rerum, & jurium sit communio, magis singularitas quam communitas relucet. *l. 1. §. 1. ff. quod cujuscunque universi. nom. c. 9. de vita & honest. Cleric.* & ideo plerique DD. ad capitulum requirunt 1. arcam seu ararium & cassam communem, ad communes necessitates paratam. 2. Commune sigillum, quo negotia & acta capituli qua talis expediuntur. 3. Syndicum seu officialem, per quem jura & res capituli gerantur & defendantur. textus in *cap. 48. de appellat. cap. 14. de Excess. Prælati. l. 1. §. 1. ff. quod cujuscunque univ. nom.*

Dicitur 4. *Ad communem utilitatem Coadunatum.* Quia finis cujusque mystici corporis est, ut membra particularia, quæ ceteroquin ad commodum privatum &

par-

particulare respiciunt, nexu quodam & vinculo, communis subsidii gratiâ, connectantur, tum quia facilius periclitatur unus quam unitas, tum quia ut fert adagium tritum & vulgare: concordia & unione etiam res parvæ crescunt, discordiâ res alias magnæ dilabuntur. Quod si sine mutuo nexu vinculo & unione plures clerici, religiosi, capellani, vicarii vel beneficiati in eadem ponantur Ecclesia, numerum quidem faciunt & multitudinem, capitulum vero non constituunt. per *d. c. 14. de appellat. Gonzalez. ad cap. cum in cunctis. n. 4. de his, quæ fiunt à major. part. capit.*

5 Quamvis hic agam de capitulo canonicorum, nihilominus advertendum est, capitulum dividi in *seculare & regulare*. Prius est, quod constituitur ex clericis secularibus; posterius est, quod constituitur ex clericis regularibus, & sæpe numero, *Conventus, Collegium*, vel congregatio vocatur, per textus in *can. statum. 3. caus. 20. quest. 3. cap. 21. de Rescript. cap. 2. cap. 6. de his, quæ fiunt à major. part. c. 11. de reb. Eccles. non alien.*

6 Convenit etiam capitulum regulare cum seculari in omnibus ferè, quæ de potestate & jure capituli tum pralato vivente à sacris canonibus traduntur, per textus in *cap. 41. de Elect. cap. 3. de transact. cap. 1. de his, quæ fiunt à major. part. capit. cap. 1. de reb. Eccles. non alien. clement. 1. eod. cap. ult. de regular. & cap. eod. in 6. Abbas in cap. his, quæ*

11. de major. & obed. n. 2. Barbofa ad rubric. tit. ne sede vacanti. num. 2. D. P. Francisc. Schmier. Tr. de Perf. Reb. & Jur. Eccles. p. 1. c. 4. sect. 1. §. 2.

Disconveniunt autem in eo, quod capitulum sæculare habeat ordinariè bona ab episcopo vel præposito distincta; capitulum autem regulare propter votum paupertatis, tam religiosiis privatis quam superioribus commune, in communione & communi bonorum dominio cum pralato vivit.

Rursus: Sicut canonici alii sunt cathedrales, alii collegiales, ita capitulum sæculare distinguitur in cathedrale & collegiale. Cathedrale est, quod in ecclesia cathedrali, in qua episcopus suam cathedram seu sedem principalem habet, congregatum; subinde si ecclesia sit metropolis, *Metropoliticum* appellatur; possetque non incongrue *Sensus Episcopi* appellari, quemadmodum enim antiquitus presbyteri & diaconi civitatis episcopalis senatum episcopi constituere dicebantur; sic capitulum cathedrale, quod huic presbyterorum catui successit, senatus ecclesiæ cathedralis vel episcopi nuncupari potest. Van Espen. *Jur. Eccles. univ. p. 1. tit. 8. c. 1. num. 3.* Capitulum collegiale est, quod in alia ecclesia quam cathedrali sub uno aliquo capite congregatum est.

Quæres 2. *Quinam pertineant ad Capitulum.*

Quamquam in unâ eademque Ecclesia plures ecclesiastica perso-

Bbh

na

næ reperiantur in unum collectæ, attamen non omnes ad capitulum pertinent, nec capitulares appellantur, nisi vocem & sessionem in capitulis obtineant.

Resp. De jure communi suffragium & vocem in capitulis habent, qui in ordinibus majoribus sunt constituti. *Clement. 2. de atat. & qualit. præficiend. Trid. sess. 22. de Reform. c. 4.* adeoque canonici, quos Domicellares vocant (sicut & religiosi professi tantum) carent suffragio, & capituli ac capitularium nomine haud comprehenduntur. De consuetudine tamen etiam sacerdotes in quibusdam ecclesiis cathedralibus & collegiatis non statim ad capitulum admittuntur, sed constitutus est numerus capitularium, ultra quem nullus admittitur, etiamsi ad præbendam in eadem ecclesia sit admissus. Manet igitur conclusio, quod omnis, qui est majoribus ordinibus initiatus, sit capax vocis in capitulo.

Quæres 3. *Quenam in genere Capitulo competant sede vacante?*

9 Nota 1. Sedes vel ecclesiam denotat, tum sæcularem, tum regularem, cui prælatus præsidet, vel dignitatem, quâ prælatus resplendet; diciturque vacare & viduari, quando destituitur suo prælato, cum quo sædus connubii spiritualis vel quasi iniverat. *cap. 41. de Elect.*

10 Nota 2. Ecclesia vacare suoque Prælato destitui potest multis ex

causis. Prima est mors naturalis, quæ non solum conjugium carnale, sed etiam spirituale dissolvit. *cap. sicut alterius 39. caus. 7. quæst. 1.* Secunda est mors civilis, quæ inducitur tum ex spontanea resignatione, *cap. 2. de translat. episc. cap. 10. in fin. de renuntiat.* tum ex translatione Prælati ab una ecclesia ad aliam. *cap. 4. in fin. de postulat.* tum ex amotione, depositione, privatione, per *can. 15. caus. 18. quæst. 2. cap. 7. de statu Monach. cap. 10. in fin. de Excess. Prælat.* Tertia est impotentia quædam ad spirituale officium obeundum, per suspensionem, excommunicationem, aliudve impedimentum contracta. *arg. cap. 1. de offic. vic. in 6. cap. unic. in princ. ne sede vacant. in 6.* quia ut dicitur in *cit. cap. 2. de translat. episc.* Idem est non habere Prælatum, ac inutilem seu impotentem habere. Quanta est diuturna absentia Prælati, veluti si captus aut detentus sit ab hostibus, aut alias in remotis degat, aut illius præsentia brevi non possit sperari. *d. cap. un. §. fin. ne sede vacant. in 6. cap. 3. de supplend. negl. Prælat. in 6.* Nam etiam in tali casu est quoddam divortium matrimonii spiritualis, dum Prælatus non cohabitatur ecclesie, suæ sponsæ. *argum. cit. cap. 2. de translat. episc.*

Hæcque sedis vacatura si primo vel secundo modo contigerit, eo usque durat, donec novus Prælatus electus, ac confirmationem vel jus administrandi per speciale privilegium adeptus fuerit, *argum. can.*

can. quoniam. 1. dist. 100. Si autem tertio & quarto modo vacatura contigerit, usque ad tempus soluti impedimenti, vel instituti reditus extenditur. Per textum *in can. sicut alterius 39. can. pastoralis. 42. caus. 7. quest. 1.*

11 Resp. 1. Capitulum sede vacante succedere in potestatem episcopi, & posse omnia ad episcopum spectantia facere, quæ specialiter ipsi prohibita non sunt. Gutierrez, *Canon. q. q. lit. 7. cap. 11. num. 10.* Barbosa *ad cap. illa 2. ne sede vacant. n. 3.* Fagnanus *ibid. n. 6.* P. Engel *cod. tit. num. 6.* P. Wiestner *ibid. n. 4.*

Hæc responsio & regula probatur primo per textum *in cap. si episcopus 3. & cap. leg. de supplend. neglig. Prælat. in 6.* ubi sine exceptione vel restrictione dicitur: sede vacante capitulo facultatem *in spiritualibus & temporalibus* esse concessam. Secundo *in cap. his que. 11. de Major. & Obed.* ubi non obscure declaratur, capitulo post mortem cardinalis competere omnem potestatem, quam habuit cardinalis, præter ea quæ specialiter summus Pontifex sibi reservavit. Tertio: in Concil. Trid. *sess. 24. de ref. c. 16.* ubi sede vacante jubetur capitulum cathedrale Vicarium constituere, vel antiquum confirmare, qui nomine capituli administrationem gerat, ac futuro episcopo rationem officij, jurisdictionis & administrationis reddat; sicque indicatur totam

episcopi potestatem, penes capitulum principaliter residere.

Ratio est: quia in qualibet administratione generali censentur omnia comprehendere, quæ nominatim a jure vel ab homine non sunt excepta, *argum. cap. 4. & seq. de Procurat. in 6. cap. 8. cum seq. de R. 7. in 6.* cum ergo capitulum sede vacante habeat generalem administrationem, per textum *in cap. 42. de Elect. in 6.* nec alius adfit, qui potestatem demortui Prælati exercent, poterit omnia facere, quæ nominatim excepta non fuerunt.

Dissentiunt Panormitanus *ad rubric. tit. ne sede vacant.* P. Pirrhing. *ad eund. tit. n. 2.* ac proinde statuunt capitulo non competere facultatem, sede vacante quidquam agendi, nisi id expresse concedatur a jure; ex eo, quod rubrica tituli: *ne sede vacante aliquid innovetur.* sit negative concepta, ac indefinite prohibeat, ne quid in ecclesia vacante innovetur. Tum etiam opponunt *cap. illa 2. eod. tit.* ubi collatio beneficiorum interdicta legitur capitulo, ex ea ratione: *cum nusquam inveniatur cautum in jure, quod capitulum vacante sede fungatur vice episcopi in collationibus præbendarum.* Sed Resp. 1. ad argumentum ex rubrica desumptum, eam non aliter intelligendam esse aut considerandam, quam edictum prohibitorium, cujus ea est indoles, ut omnia concedat, quæ specificè non prohibet. Per *cap. 23. de sponsal. l. 43. §. 1. ff. de Procurat.*

Bbb 2

Resp.

Resp. 2. Ad *cit. cap. illa. 2.* sub potestate administrandi, quam habet capitulum, non contineri potestatem alienandi, & quia libera collatio beneficii sapere videtur alienationem, *arg. cap. 15. de concess. prebend. recte dicitur, quod, cum specialiter capitulo non sit concessa, prohibita reputetur.*

Corollarium. Cum capitulum ad singulos actus sede vacante expediendos, admodum difficulter congregetur, in Concil. Trid. *cit. sess. 24. de reform. cap. 16.* Sancitum est, ut capitulum cathedrale unum vel plures aconomos fideles ac diligentes decernat, qui rerum ecclesiasticarum & proventuum curam gerant, quorum rationem ei, ad quem pertinebit, sint reddituri. Similiter est preceptum, ut officialem seu Vicarium infra octo dies post mortem episcopi constituat, vel existentem confirmet, qui saltem in jure canonico sit Doctor vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus &c.

13 Corollarium 2. Sicut capitulum sede vacante succedit in potestatem episcopi, ita pariter potestas & jurisdictio Prælati sede vacante transit ad conventus vel capitula regularia; prout decidit S. Rota Romana in *Recent. p. 1. decis. 346. n. 1. & seqq. Penormitanus in cap. novit. 1. ne sede vacant. sub n. 5. & in cap. ult. de statu Monach. n. 8. & 9.* P. Engelii, *ne sede vacant. n. 16.* D. König. *ibid. n. ult.* D. Franciscus Schmier *Tr. de Pers. reb. & Jur. eccles. p. 1. c. 4. sect. 2. §. 2. n. 57.* & non obscure de-

ducitur ex *cap. ult. de regular. in 6.* ubi susceptio Monachorum ad professionem sede vacante dicitur ad conventum pertinere, si de consuetudine pertineat ad Prælatum simul & conventum. Tum ex *clement. ne in agro. §. si quis de statu Monach.* Ubi collatio beneficiorum, abbate suspenso, conventui tribuitur.

Ratio est, quia dum major est communio jurium & bonorum inter prælatum & capitulum regulare, quam inter episcopum & capitulum cathedrale, omnino conveniens & æquum est, ut dum sedes prælati regularis vacat, illius potestas ad capitulum regulare devolvatur.

Quæres 4. Quos actus Jurisdictionis in specie capitulum sede vacante exercere possit?

Nota. Distinguendum esse inter actus jurisdictionis ordinariæ, extraordinariæ & delegatæ, contentiosæ & voluntariæ; & denique inter actus jurisdictionis voluntariæ, qui ex aliqua necessitate, & qui sine necessitate peraguntur. Hinc

14 Resp. 1. Capitulum sede vacante potest exercere omnes actus jurisdictionis contentiosæ ad prælatum jure ordinario spectantes, textus est in *cap. 24. de Elect. in 6.* & patet etiam responsio ab inductione. Actus ad jurisdictionem contentiosam revocabiles jure ordinario sunt: 1. Cognitio de causis beneficialibus, decimaribus, matrimonialibus, clericalibus, criminalibus, 2. Sententia censura eccle-

4. Com-

fiastica. 3. Visitatio Dioceseos.
 4. Compulsio executorum in testamento nominatorum, ad exequenda legata pia, &c. textus in *cap. 1. cap. 16. de offic. judic. ordin. c. 2. c. 4. cap. 18. de foro compet. cap. 3. de testam. cap. 1. de consanguin. & affin.* Atqui hos & similes actus capitulum sede vacante potest exercere, per textus in *cap. his qua. 11. de Major. & obed. cap. 7. de eo, qui duxit in matrim. cap. 3. cum seq. de supplend. neglig. Pralat. in 6. cap. 9. de heretic. Clement. 1. §. propter. eod.* Ergo, quidam excipiunt visitationem, ob textum in *cap. ult. de supplend. neglig. Pralat. in 6.* in quo Bonifacius VIII. *Ecclesie, inquit, Cathedrali vacanti visitator ab alio, quam à Romano Pontifice, deputari non potest.* Sed si textus penitus inspiciatur, non loquitur de visitatione subditorum à capitulo facienda, sed de administratore generali, in ecclesia cathedrali, sede vacante deputando, cum ejusmodi deputatio sit una ex causis majoribus, ac per illam capitulo sua potestas adimatur, ideo summo Pontifici reservata, nec Archi-Episcopo aliter est concessa, quam si capitulum in spiritualibus & temporalibus sit negligens, aut perperam administrat. Rota Romana in *Recent. p. 3. decis. 166. n. 2. 3. & 4.*

15 Resp. 2. Quæ ex jurisdictione delegata exercentur à Prælato, non transferuntur ad capitulum. Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 92. n. 17.* P. Engel *ad tit. ne sede vacant. sub num. 1. D. König. ibid. num. 11.*

D. Francisc Schmier *loc. cit. §. 3. n. 64.* & probatur per textum in *cap. Pastoralis. 11. §. præterea. de offic. judic. ordin.* ubi indicatur delegato sedis Apostolicæ quoad jurisdictionem neminem succedere, nisi summum Pontificem, aut alium delegatum, in onere & honore similem. Hinc infert cum Barbosa *loc. cit. alleg. 73. n. 25.* P. Wiestner *ad tit. ne sede vacant. n. 15.* Capitulo cathedrali non competere facultatem, exempta monialium monasteria visitandi, quippe cum episcopis, tanquam sedis Apostolicæ delegatis concedatur. *Clement. ult. de stat. Monach. Trid. sess. 25. cap. 9. de regular.*

Resp. 3. Actus jurisdictionis voluntariæ, quos jure ordinario prælatus ex quadam necessitate debet exercere, potest etiam capitulum exercere. Textus generalis est in *cap. 42. de Elect. in 6.* Ratio desumitur ab inductione. Actus Jurisdictionis voluntariæ, quos jure ordinario prælatus ecclesiasticus ex quadam necessitate propter jus alteri suo modo jam acquisitum debet exercere, sunt institutio in beneficiis, approbatio ad curam animarum, acceptatio resignationis beneficiorum; confirmatio electionum, absolutio à censuris, &c. per textus in *cap. 1. cap. 3. cap. 16. de offic. judic. ordin. cap. 4. de renuntiat. cap. 4. de Archi-Diac. cap. 18. de præscript. cap. 3. de Institut.* Sed recensitos actus potest capitulum exercere sede vacante, *cap. 14. de major. & obed.*

obed. cap. un. eod. in 6. cap. 1. de institut. in 6. Ergo &c.

Dixi: *Jure ordinario.* Quæ enim Prælati non vi officii sed jure extraordinario atque ex speciali sedis Apostolicæ indulgentia & benignitate, vel per constitutionem generalem sunt concessa, sicuti dispensatio in irregularitate ex delicto occulto suborta, per Trid. *sess. 24. de reform. cap. 6.* Episcopis est indulta, vel per privilegium speciale, sicuti dispensatio in tertio vel quarto consanguinitatis aut affinitatis gradu, item dispensatio quoad ordinationes extra tempora nonnullis specialiter concessa, sede vacante non transferuntur ad capitulum. P. Engel *ad tit. ne sede vacant. n. 1.* Ratio est, quia generalis administratio, quam circa jurisdictionem Prælati fortitur capitulum, ea nequiquam comprehendit, quæ jure speciali conceduntur. *argum. cap. 2. fin. de offic. Vicar. in 6. cap. 5. de Procuras. in 6. cap. 81. de R. J. in 6.*

Resp. 4. Actus jurisdictionis voluntariæ, quos ex libera voluntate Prælati exercet, nequit sede vacante capitulum exercere.

Prob. Ad jurisdictionem voluntariam, quam ex libera voluntate citra jus partis Prælati exercet, potissimum reducitur dispensatio in votis, juramentis, beneficii &c. Sed talis dispensatio vix capitulo adstruenda videtur, quandoquidem nec ulla necessitas nec utilitas suadeat, tam largam potestatem capitulo indulgere, sicuti nec utile

nec necessarium videbatur, collationem beneficiorum capitulo tribuere, per *cap. 2. ne sede vacant. ergo &c.* Si tamen eveniret casus, quo dispensatio prudenter denegari non posset, puta si periculum in mora versaretur, tunc cessaret ratio hujus responsionis, & locum haberet dispensatio. P. Engel. *l. c. n. 10.* D. König *ibid. n. 10.* D. Franciscus Schmier *Tract. de Pers. reb. & jur. eccl. p. 1. c. 4. sect. 2. §. 3. n. 70.*

Resp. 5. Sede vacante capitulum succedit in jurisdictione temporali territoriali, ejusque juribus & prærogativis, & fere proportionem, sicut in spirituali, juxta consuetudinem imperii Romano Germanici per instrumentum pacis Westphalicæ. *art. 5. §. 17. & §. 21. seu declaratam seu confirmatam.* Gailius *Pract. obser. lib. 1. observ. 30. per tot.* Hinc pleraque jura statibus imperii qua talibus communia, ac ea quæ jurisdictionis ordinariæ sunt, nec non regimen & administrationem territorii concernunt, qualia sunt interesse comitiis, dare suffragium, exercere justitiam in causis civilibus & criminalibus &c. exercet capitulum ecclesiæ imperialis sede vacante, per *cit. art. 5. §. 21. Pacis Westphalicæ.* E contra jura ac prærogativæ extraordinariæ, quæ dignitati ac præminentia defuncti præfulis annexa sunt, qualia sunt eligere imperatorem, convocare Electores ad electionem Cæsaream, dirigere comitia imperii, ad capitulum non devolvuntur, veluti

uti probant & præjudicia referunt. Bernardus Mulz. in *represent. Majest.* p. 3. cap. 16. §. 4. n. 48. D. Hermes *fasc. jur. publ. cap. 6. n. 51.*

Resp. 6. Capitulum sede vacante potest exercere omnes actus, per quos futuro successor nullum præjudicium causatur. Desumitur hæc responsio per argumentum a sensu contrario ex *rubrica & cap. 1. ne sede vacant.* ejusque ratio est, quia successor in Prælatura non potest conquiri de gestis & actis a capitulo sede vacante, quando nullum exinde præjudicium subire potuit; & ideo ejus generis acta & gesta, non possunt esse capitulo prohibita. Hinc infertur: quod capitulum possit facere statuta, successor Prælato ejusque juribus, prærogativis, vel præminentia non præjudicantia, ac eousque duratura, donec a successore reformentur. 2. Quod capitulum possit synodum congregare. Rota Rom. p. 4. tom. 2. *decis. 407. n. 13.* non aliter tamen, nisi necessitas subsit. 3. Quod subsidium charitativum possit exigere. Glossa in *cap. 16. V. aliunde de Elect.* in 6.

Resp. 7. Capitulum non potest sede vacante, quemcunque actum jurisdictionis exercere, per quem successor Prælatus damnum aliquod subire posset. Constat ex *rubrica & cap. 1. ne sede vacant.* ubi datur ratio, quod sede vacante non sit, qui *episcopale jus tueatur.* Hinc infertur: capitulum non succedere in libera beneficiorum collatione

ad Prælatum spectante, tamen ad eorum collationem, consensus aut consilium capituli desideretur. c. 2. *ne sede vacant. cap. un. §. cum vero. eod. in 6. cap. 1. de institut. in 6.* Secus est, si collatio non sit omnino libera, sed ex negligentia inferiorum collatorum devoluta; item si ad Prælatum & capitulum communiter & ita pertineat, ut & capitulum unum suffragium habeat & Prælatus unum. *dict. cap. un. princ. in 6.* Infertur 2. Neque jus nominandi vel præsentandi clericos soli Prælato competens, ad capitulum devolvi argum. *cap. ult. de concess. præbend.* ubi præsentatio vocatur *donatio*, quæ capitulo interdicitur. *cap. 4. de offic. judic. ordin.* Infertur 3. capitulo non licere res ecclesiæ, nisi servando non sint servabiles, distrahere, minus in utilitatem propriam convertere. *can. 42. caus. 12. quest. 2. cap. 40. & 42. de Elect. in 6. clement. 7. eod.* Præterquam si tam urgens imminet necessitas, ut in tempus futuri successoris non possit differri. Quarto: litem super rebus ecclesiæ non tantum inchoari, sed etiam continuari non posse a capitulo. *cap. ult. ne sede vacant.* Non tantum si capitulum sit cathedralis, sed etiam si regulare vel collegiale sit, & vacatura non sit adeo diuturna. Panormitanus ad *d. cap. ult. num. 5.* P. Engel *cit. tit. num. ult.*

Resp. 8. Capitulum sede vacante succedit in potestate ordinis eo sensu, ut possit actus ordinis aliis episco-

episcopali caractere præditis exercendos committere, non autem per se exercere. Textus est in *cap. 3. de tempor. ordinat. in 6.* Van Espen *J. E. U. p. 1. tit. 9. cap. 2. n. 6.* Ratio est, quia potestas ordinis cum fluat ex caractere episcopali, nequit ad capitulum tali caractere destitutum, eatenus transire, ut actus ordinis per se valeat exercere; quia tamen commissio seu delegatio actuum ordinis, pertinet ad potestatem jurisdictionis, capitulo non est prohibitum, alteri qui caractere episcopali fulget, actus ordinis demandare. *argum. cap. 11. de Elect.* Restricta tamen hæc potestas legitur in *Trid. Sess. 7. de reformat. cap. 10. ut non liceat capitulis ecclesiarum sede vacante, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias alicui concedere, qui beneficii recepti vel recipiendi occasione archatus non fuerit.*

Quæres 5. In quibus casibus debeant singuli de Capitulo sede non vacante consentire?

¹⁹ Prælato tum sæculari tum regulari competit quidem generalis potestas, ea omnia agendi & tractandi, quæ vergunt in bonum & utilitatem ecclesiæ, per textum in *can. 9. caus. 18. quest. 2. cap. 1. cap. 16. de offic. jud. ordin. cap. 19. in fin. de Elect.* Attamen quia tam arcta est conjunctio inter prælatum & capitulum, ut hoc rationem corporis & hic rationem capitis habeat, æquum omnino est & rationi consonum, ut Prælati in suis actionibus, sal-

tem si magis sint arduæ & momentosæ, tum ad majorem unionem & concordiam servandam, tum ad ipsa negotia maturius & securius agenda, desuper cum capitulo tractet, & vota capitularium exquirat. *cap. 4. de his, quæ fiunt à Prælat. sine consens. capit.* quare Ss. canones saluberrime statuerunt, ut in quibusdam negotiis prælatus *Consensum* capituli, in quibusdam *consilium* duntaxat adhibere teneatur, eo quidem effectu, ut ubi *consensus* capituli requiritur, prælatus debeat sub periculo nullitatis totius capituli, vel majoris partis mentem & conclusionem amplecti. *cap. 1. cap. 6. cap. 8. & passim. de his, quæ fiunt à Prælat. sine consens. capit.* ubi vero consilium duntaxat exigitur, non potest quidem consilium citra nullitatem actus omitti, attamen satis est cum capitulo in unum convocato deliberare, ac audire solum consilium, non tamen sequi. *cap. 52. de Elect. cap. 7. de arbitr. l. 17. §. fin. ff. de recept. qui arbitr. recep.* Saluberrima sanè tunc erit gubernandi ratio, si prælatus fratrum concordiam amplectatur. nihil despoticè, nihil potestate dominica, nihil proprio inductus delirio aut infirmitate agat, juxta monitum sapientis: *Omnia fac cum consilio & post factum non penitebis.* Cum enim plus videant oculi, quam oculus, & magis integrum sit judicium, quod plurium interventu perficitur, *cap. 21. in fin. princ. de offic. & potest. Judic. delegat.* utique perfectior erit actus

actus, ad quem prælatus suorum capitularium sensa prærequirit, nec facile poterit contra communem opinionem aliquid attentare, si prudens sit ac bona conscientia præditus. His prænotatis:

Resp. 1. Singuli de capitulo consentire debent toties, quoties de jure singulorum capitularium amittendo vel minuendo agitur. Hanc regulam tradunt Fagnanus *ad cap. cum in cunctis. 1. de his, quæ fiunt à major. Part. capit. n. 10.* P. Engel. *ad n. 1. n. 13.* D. König. *ad eund. tit. d. ult.* pro aliis communitatibus laicis hanc regulam ponunt Lymnæus *ad Jus Publ. lib. 9. cap. 1. n. 187.* Berlich. *aurear. decis. 25. n. 4.* Befoldus *Thesaur. Pract. sub verb. meiste Stimmen.* Struvius *ad tit. ff. quod cujuscunque univers. nomine thes. 43.* D. Francisc. Schmier. *loc. cit. §. 4. num. 94.*

Probant hanc regulam textus in *cap. 56. de R. I. l. 11. ff. de servitut. præd. rustic. l. 28. ff. commun. divid.*

Ratio est: quia, quod omnes tangit ut singulos, à singulis est approbandum. *cap. 59. de R. I. in 6.* alias sequitur, quod alteri per alterum iniqua conditio generetur, ac jus præhabitu invitis auferatur, contra *cap. 22. & seq. eod. tit. l. 11. l. 13. C. de Contrah. Empt.* hinc deducitur, si agatur de sustentatione capitularium minuenda, singulorum, in quorum præjudicium tendit diminutio, consensum requiri.

21 Resp. 2. Major consensus capituli nunquam requiritur, nisi in

casibus jure specialiter expressis. Hanc regulam recipiunt Vallensis *ad tit. de his quæ fiunt à Prælat. sine consens. capit. n. 3.* P. Engel. *eod. tit. Schambogen ibid. n. 2.* Van Espen. *J. E. II. p. 1. tit. 8. cap. 4. n. 5.*

Ex casibus in jure expressis est:
1. Alienatio rei immobilis, vel mobilis pretiosa. 2. Est præsentatio clericorum ad beneficia, in quibus ecclesiæ vel monasterio competit jus patronatus, debet enim prælatus clericum à majori parte capituli designatum præsentare. *cap. 6. de his quæ fiunt à Prælat. sine consens. capit.* Tertius est unio beneficiorum, in qua si fiat alicui collegio vel monasterio vel etiam canonicatui, consensus capituli est necessarius. *cap. 8. d. 1. clement. ult. de reb. Eccles. non alien. imò post Concil. Trid. sess. 24. de Reform. cap. 13.* quoad unionem beneficiorum curatorum, est necessarius consensus Papæ, nisi, ut limitant Barbosa *ad cit. l. Trid. n. 10. & seqq.* P. Engel *ad cit. tit. de his. num. 3.* Unio fiat pro fundatione, donatione & conservatione monasterii vel collegii. Quartus est, quando prælatus sive per contractum mutui sive per aliam conventionem intendit obligare suam ecclesiam, hæc enim nisi major pars capituli consentiat, obligari nequit. *cap. 1. de deposito. cap. 4. de fidejuss. cap. 2. de solut.* Rota Romana *in Recent. p. 14. decis. 42. per tot.* Quintus est, quotiescunque versatur commodum & emolumentum capituli qua talis, veluti si agatur

Ccc

de

de augmento vel suppressione canonicorum vel religiosorum. c. 33. de prabend. in 6.

Porro in casu, in quo majoris partis assensus requiritur, tot de capitulo debent consentire, ut numerum absolute majorem respectu omnium capitularium legitime convocatorum & praesentium (absentes enim, qui vel vocari non debent, vel vocati non comparent, non reputantur) conficiant; nec attenditur pluralitas respectiva, seu quae talis est, respectu partis minoris. Et ideo si capitulares 24. essent praesentes, deberent saltem 13. consentire, nec sufficeret, si 12. consentirent, 10. dissentirent, 2. vota suspenderent. cap. 48. cap. 55. de Elect. cap. 1. cap. 3. cap. ult. de his, quae fiunt à maj. part. cap. 3. Quod si vota capitularium sint paria, Praelatus suo consensu majorem partem efficere nequit; quia in actibus, in quibus praelatus assensum majoris partis de capitulo requirere tenetur, capitulum consideratur, quatenus est aliquid distinctum & separatum à capitulo; cap. 8. cap. 9. de his quae fiunt sine consens. cap. 1. cap. ult. de his quae fiunt à major. part. cap.

Quæres 6. In quibus casibus requiratur consilium Capituli?

Resp. In casibus, qui sunt alicujus momenti, nec tamen consensui capitulari de jure alligantur, plerumque requirendum est consilium capituli; inter ejusmodi casus numerantur: 1. statuta, quae sine consilio capituli sancita non valent,

cap. 5. de his quae fiunt à Pralat. sine consens. capit. Secundo actiones & lites ecclesiae nomine à praelato instituendae, si rem alicujus ponderis concernant. Tertio institutiones & destitutiones clericorum, nec non confirmationes & depositiones abbatum & abbatissarum. cap. 4. de his, quae fiunt à praelatis. Quarto inquisitiones, correctiones & punitiones excessuum, ac judicia rerum majorum. cap. 5. dist. tit. arg. cap. 3. de consuet. in 6. Ubi tamen teste P. Engel & Wiestner contraria consuetudo invaluit. Quinto processus judiciarius, si contra unum de capitulo cathedrali formandus, ad quem tenetur episcopus vel ejus vicarius assumere duos de capitulo ab initio cujuslibet anni à capitulo designandos, ita tamen, ut utriusque capitularis votum pro uno duntaxat reputetur, possitque alter episcopo accedere, & si uterque dissenserit ab episcopo vel vicario, tertius eligatur; & si neque in eligendo tertio conveniunt, res ad viciniorem episcopum devolvatur; Trid. sess. 25. de reformat. in 6. quam constitutionem ad sola capitula cathedralia exempta pertinere, praeter alios à se relatos docet D. Francisc. Schmier. cit. tract. §. 4. n. 137.

Haecenus de jure canonicorum collegialiter spectatorum, sive de jure capituli & corpore canonicorum, nunc de obligationibus canonicorum singulariter spectatorum dicendum superest; inter onera canonicorum primo venit obligatio
refi-

residenti in loco sui canonicatus, ita ut canonici cathedrales ultra tres menses à suis canonicatibus abesse non possint, & contrafacientes, præterquam quod fructus pro rata temporis absentia suos non faciant, insuper primo anno media parte, secundo anno omnibus fructibus, etiam quos causa residentia jam fecerunt suos, eo ipso privantur. *Trid. sess. 24. de reform. cap. 12.*

24. Circa residentiam canonicorum valde utiles & quotidianæ difficultates occurrunt, quas antequam resolvam, ad meliorem intelligentiam notandum est primo. Quod redditus canonicatum sint duplices: & quidam dicuntur *fructus annui*, qui nimirum propter annuam residentiam in loco canonicatus dantur; alii verò dicuntur *distributiones quotidiane*, seu *presentia*, & dantur propter singulas presentias in choro & divino officio. Inde in concilio Tridentino *sess. 21. de reform. cap. 3.* & *sess. 22. de reform. cap. 3.* statuitur, quod in ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligentur, tertia pars fructuum & quorumcunque proventuum tam dignitatum quam canonicatum separari debeat, & in distributiones quotidianas converti, ac inter illos, qui divino officio intersunt, dividi juxta proportionem ab episcopo (etiam tanquam sedis Apostolicæ delegato,

casu quo capitulum vel aliqui canonici forent exempti) faciendam.

Notandum est secundo, quod canonici sæpe justam causam habeant, ob quam in loco canonicatus adesse non possint, nihilominus fictione juris presentes esse censentur; imo aliquando ista causa sunt specialiter in jure expressæ & privilegiatæ, ut ex illis absens canonicus non tantum pro presente in urbe, sed etiam pro interessente, ut loquuntur, divinis officiis habeatur, & consequenter præter fructus annuos, etiam in absentia distributiones quotidianas lucretur.

Quæres 7. *An pro residente haberi debeat, qui est in civitate quidem presens, sed nunquam Ecclesiam frequentat?*

Resp. De Jure concilii Tridentini ad residentiam canonicorum requiri non tantum, ut in civitate presentes sint, sed etiam, ut divina officia & quidem per se non per substitutos peragant; sicut habetur in *cap. 12. sess. 24. de reform.* Canonicos tamen per se in choro psallere & cantare non debere, ut decantatio & psalmodia tanto melius instituatur; usu receptum esse, ait Zypæus in *annal. jur. Pontif. de cleric. non resident. n. 28.*

Quæres 8. *Quando Canonicus absens debeat haberi pro residente?*

Resp. 1. Si canonicus absit ex causa necessitatis propter quam residentia moraliter sit impossibilis, vel saltem admodum periculosa, v. g. propter infirmitatem, insidias

hostiles, pestem, fatis est expeditum, quod ob tales causas absens canonicus fictione juris pro residente habeatur, & ad minus fructus annuos lucretur.

27. Resp. 2. Absens ex causa utilitatis privata, ad promovendum suum privatum commodum, instituendam œconomiam in bonis suis, non habetur pro residente, licet dispensationem de non residendo à summo Pontifice obtinuerit, nisi specialiter etiam super perceptione fructuum fuerit cum eo dispensatum; alias enim talis dispensatio solum operabitur, ut absens canonicus ad residentiam urgeri, vel suo beneficio privari non possit; Rebuff. *in prax. benefic. & dispens. de non resid. n. 60. Glossa in cap. relatum. 4. in V. pralatum. de cleric. non resident.*

28. Resp. 3. Pro residente habetur, qui abest pro utilitate sui canonice vel ecclesie cathedralis, ad tuenda vel prosequenda jura ejus *cap. 13. de Cleric. non resident.* Secundo: quia episcopus potest habere secum duos canonicos, qui ipsi in gubernanda diœcesi collaborant, hi canoci, quamvis nunquam chorum frequentent, habentur tamen pro presentibus & residentibus, saltem ad lucrandos fructus annuos. *cap. 7. cap. 15. de cleric. non resident.* Tertio pro residente etiam habetur, qui in aliquo Gymnasio, Universitate (non autem in villa vel loco privato, ubi nullum vel modicum est literarum exercitium) cum licentia episcopi, studuerit vel do-

cuert, *cap. 4. cap. 12. de Cleric. non resident.* imo licentiam episcopi potius de honestate quam necessitate petendam esse, atque idem obtinere in omnibus casibus, in quibus jus reputat legitimam causam absentia, docet P. Engel. §. 3. *sub n. 28. de cleric. non resid.*

Quæres 9. *An Canonici absentes tribus mensibus sibi à jure concessis, sicut lucrantur fructus totius anni, ita etiam lucrentur distributiones quotidianas?*

Resp. Negative, ita à sacra congregatione Cardinalium decisum esse, ait P. Engel. *loc. cit. n. 34.* & Zerolla ab eo relatus. Ratio est, quia licet absentia trium mensium sit inculpabilis, & à jure permessa, non tamen est specialiter ad lucrandas distributiones privilegiata. Et hæc obligatio ad residendum, una est ex potissimis, quibus canonici obstringuntur, ut fructus percipere possint.

Nunc superest quærere, de quibus bonis Canonici alique clerici possunt testari? Quoniam vero *in cap. 8. cap. 9. cap. 12. de testament.* statuitur, quod clerici de bonis intuitu ecclesie aut titulo beneficii acquisitis, per viam testamenti nequeant disponere, ex ea ratione, ut hac via clericis motivum adimeretur, congregandi divitias, quas multi gloriæ illecebra illecti insatiabiliter pararent, forte quia nomen suum æternitati cuperent transcribere, ac in liberalitatis suæ monumentis etiam post mortem superstites vivere; tum quia clerici in eminenti admo-

dum

dum vitæ gradu sunt constituti, ad eminentem etiam virtutem excitandi erant, ac pelliciendi, ut sua inter vivos largirentur. De quibus ergo bonis clerici testari possunt:

30 Notandum 1. bona clericorum dividi in sæcularia & clericalia. Sæcularia sunt quæ iisdem obveniunt ex causa profana seu titulo sæculari, absque respectu ad ordinem seu beneficium ecclesiasticum, hujus generis sunt, quæ acquirunt titulo successionis, donationis, & universim, quæ habent aliunde, quam intuitu & ratione ministerii alicujus ecclesiastici. Clericalia sunt, quæ acquirunt ratione ministerii ecclesiastici.

Nota 2. Bona clericalia ulterius dividuntur in vere & quasi talia; vere talia sunt, quæ clerici acquirunt proxime intuitu ac titulo beneficii ecclesiastici, ut sunt decimæ, & stipendia annua fixa: quasi talia sunt, quæ acquirunt quidem occasione ac titulo ministerii ecclesiastici, non tamen proxime nomine ac titulo beneficii. Hujus generis sunt stipendia missarum, concionum, officiorum funeralium, ac universim omnes redditus stolæ.

Nota 3. Bona clericalia vere talia ulterius dividuntur in necessaria & superflua. Necessaria sunt, quibus clericus indiget ad necessariam sustentationem. Superflua: quæ ultra decentem & statui convenientem sustentationem remanent. Ad congruam sustentationem autem non ea tantum perti-

nent, quæ ad alendam personam clerici & familiæ sunt necessaria, sed etiam quæ titulo hospitalitatis in consanguineos aut peregre adventantes sunt eroganda. Item donationes tum remuneratoriæ tum mere gratuitæ, juxta statum tamen moderatæ, nec non aliæ honestæ recreationes, relaxando corpori & animo cum amicis decenter institutæ; hæc omnia enim pertinent ad statum & congruam sustentationem hominis, ac a viro honesto, & in societate politica vivente, ultra labem avaritiæ omitti nequeunt, his prænotatis:

Quæres II. De quibus bonis canonici aliique clerici testari possunt?

Resp. 1. Canonici aliique clerici³¹ de bonis sæcularibus seu patrimonialibus possunt ad quascunque causas libere testari. ita omnes. ratio est, quia clerici sunt absoluti horum bonorum domini. Ergo possunt de iisdem liberrime testari. Neque enim dispositio juris, neque votum clericis obstat, quo minus de bonis suis ad quascunque causas libere disponere possint; et si enim in primitiva ecclesia voto paupertatis obstricti fuerint, & in communi vixerint, postea tamen communitas illa displicuit; adeoque possunt hodie de iisdem ad quascunque causas liberrime testari.

Resp. 2. Etiam de bonis clericis³² libus quasi talibus, possunt canonici aliique clerici ad quascunque causas liberrime testari. Ita rursus omnes. ratio est, quia hæc bona ob-

veniunt canonicis & clericis sine onere expendendi illa in usus pios, ergo possunt de iisdem ad quas- cunque causas libere testari. Antecedens patet ex eo, quia bona hæc dantur clericis tanquam stipen- dium præstiti servitii personalis: ergo sine onere expendendi illa in usus pios; quia labor iste recipit æstimationem, adeoque stipen- dium eis respondens habet se per modum justæ mercedis, quæ novum onus non affert, quia est compen- satio oneris præcedentis.

33 Resp. 3. Etiam de bonis cleri- calibus vere talibus possunt clerici libere testari, si defraudando ge- nium, de congrua sustentatione illa subtraxerint. Ita iterum com- muniter Doctores. Ratio est, quia talia bona transeunt in absolutum dominium clericorum, ac induunt naturam bonorum patrimonialium, ergo possunt clerici de iisdem ad quasunque causas libere testa- ri. Antecedens probatur ex eo, quia talia bona possident clerici ti- tulo congruæ sustentationis: ergo acquirunt absolutum eorum domi- nium, quia ex una parte titulus congruæ sustentationis est habilis ad tale dominium tribuendum, & ex altera censentur clerici tantum juris velle acquirere, quantum pos- sunt. Et confirmatur ulterius ex eo, quia portio ad congruam su- stentationem necessaria, debetur clericis tanquam justa merces la- boris personalis, quem ecclesiæ im- pendunt; ergo acquirunt absolu-

tum ejus dominium, ergo possunt de eadem liberrime disponere, ad- eoque etiam testari.

Resp. 4. De bonis clericalibus 34 vere talibus, sed superfluis canoni- ci aut alii clerici neque ad causas profanas, neque pias testari possunt de jure communi. Ita habetur in *cap. 8. 9. & 12. de testament.* ubi gene- raliter asseritur, quod clerici de re- bus intuitu ecclesiæ acquisitis, te- stari nequeant. Neque tamen hinc sequitur clericos de nullis pla- ne redditibus testari posse. Esto enim recitati textus generaliter lo- quantur, recepta tamen ecclesiæ praxis, eosdem ita interpretata est, ut loqui censeantur de redditibus su- perfluis, cui proinde standum est, quia consuetudo habet vim leges authenticæ interpretandi. *cap. 8. de consuet. l. 31. l. 38. ff. de LL.*

Gravior controversia superest, 35 an possit licentia testandi de redi- tibus superfluis consuetudine intro- duci. Prima sententia negat, cum *Molina de J. & J. disp. 147. num. 31. Lesio lib. 2. de J. & J. cap. 19. dub. 4. n. 44. Pirrhing. ad tit. de testam. n. 22. & aliis pluribus magnæ notæ AA.* Altera sententia affirmat, ita *Fachin. lib. 5. contr. cap. 84. Zoësius ad tit. decretal. de testam. n. 4. Hau- nold tract. 4. de J. & J. c. 2. contr. 2. num. 82. & tract. 6. c. 4. contr. 7. n. 258.*

Nota: satis certum esse, quod lo- quendo de hodierno ecclesiæ usu, canonici aliique clerici reddituum omnium efficiantur domini, Ita colli-

colligitur ex Trident. *sess. 22. cap. 3. & sess. 24. cap. 12. de reform.* ubi de clericis non residentibus dicitur, quod fructus suos non faciant, sed privari iisdem mereantur, quos lucrati alioquin fuissent, ergo clerici alii faciunt fructus suos, eosque lucrantur. Quod si qui canones vel textus SS. Patrum videantur refragari, ii dicendi sunt loqui vel de primo ecclesie statu, quo nondum inducta erat divisio honorum, vel de bonis ecclesiasticis in specie talibus, quorum scilicet clerici meri sunt administratores, vel denique de casu extremae aut gravis necessitatis, quo urget præceptum charitatis.

Resp. 5. Obligatio clericorum non expendendi superflua in usus profanos, non est ex jure naturæ, sed unice ex lege positiva ecclesiastica. Probat: si obligatio hæc juri naturali cunabula sua deberet in acceptis, esset vel ex justitia, vel religione vel charitate. Non primum: quia, si foret ex justitia, tam dantes, quam accipientes obligarentur ad restitutionem ecclesie vel pauperibus faciendam, hancque restitutionem tenerentur prælati ex officio urgere; sed eandem non urgent: Ergo signum est, quod obligationem justitiæ non agnoscant. Non secundum: quasi obligatio hæc esset ex virtute religionis, tunc ideo esset, quia redditus ecclesiastici vocantur a Trident. *res. & bona Dei*; hæc autem ratio nimium probat, alias enim etiam mu-

fici, alique officiales laici, qui ex redditibus ecclesie aluntur, tenerentur superflua in pios usus erogare. Dicuntur etiam memorati redditus bona Dei in acceptione latiore, quatenus videlicet mediate saltem ad cultum divinum destinati; eo quod sustentationi clericorum deserviant, quorum principale munus est divinis officiis vacare. Neque denique memorata obligatio clericorum descendet ex virtute charitatis, si enim ex hac descenderet: fundaretur in perfectione status clericalis, quod etiam dici non potest, quia non minus bona clericalia quam sæcularia afficeret, cum christiana charitas non respiciat certa bona, sed generaliter ac indeterminate obliget ad sublevandam indigentiam eorum, qui in extrema aut gravi necessitate sunt constituti. Cum igitur omnes in canonicis & reliquis clericis agnoscant obligationem specialem, superflua in pios usus erogandi, necessario fluit, hanc obligationem ex charitate non esse.

Resp. 6. Legitima consuetudo³⁶ induci potest, ut Clericis ad causas pias testari liceat de superfluis. Ratio. quia pium ac laudabile est, sua per viam testamenti in pios usus erogare. Ergo testamentum tale ex parte objecti nullum includit vitium, adeoque potest consuetudine reddi licitum.

Resp. 7. Potest insuper consuetudine induci, ut testamentum de superfluis ad causas profanas factum

Etum sit validum. Ratio. Canonici & Clerici sunt absoluti omnium reddituum Domini, & possunt de iisdem inter vivos ad quascunque causas validè disponere. Ergo dum de jure communi ita testari nequeunt, poterit hæc prohibitio legis positivæ humanæ contraria consuetudine abrogari.

Resp. 8. Potest denique consuetudine induci, ut testamentum de superfluis ad causas personas factum sit licitum. Ratio, quia obligatio non expendendi superflua in usus profanos, unice ex lege ecclesiasticâ. Ergo potest consuetudine contraria tolli, quia ipsa quocunque lex, qua inducta est, potest tolli; 2, de facto in pluribus locis

canonici & clerici de superfluis ad quascunque causas liberrimè testantur. Ergo potest talis licentia introduci, alioquin superiores ecclesiastici sine dubio reclamarent, nec paterentur tot animas gravibus peccatis illaqueari.

Corollarium, Covarruvias in cap. 7. n. 9. de testam. Azor. p. 2. l. 7. c. 9. qu. 1. Lessius lib. 2. de J. & J. cap. 19. n. 43. Zoësius ad decret. de testam. n. 7. Barbosa in collectan. incit. c. 7. de testam. n. 6. & 7. affirmant consuetudine receptum esse in Gallia & Hispania, ut quicunque clerici beneficiati de redditibus superfluis licitè testari possint. Eadem consuetudo passim obtinuit in Germania.

§. IV.

DE PAROCHIS.

SUMMARIUM.

1. Parochia unde dicatur? 2. Ecclesia Parochialis quænam sit? 3. Parochus habet jus administrandi baptismum. 4. Jus distribuendi Eucharistiam suis Parochianis. 5. Jus administrandi extremam unctionem. 6. Assistendi matrimonio. 7. Quæ jura competant Parocho circa officia divina? 8. Recensentur jura, quæ competunt Parocho circa Parochianos gubernandos. 9. Describitur Jus sepulture. 10. In quo loco extra Parochiam liceat eligere sepulturam? 11. Emolumenta,

quæ conferuntur per jus sepulture. 12. An jurisdictionem ordinariam habeant Parochi? 13. Ecclesia Parochiales eriguntur & constituuntur à solo Episcopo. 14. A quibus reparari debeant Ecclesia Parochiales? 15. An Patroni teneantur ad refectionem Ecclesia Parochialis concurrere? 16. Decimatores tenentur concurrere ad reparationem Ecclesia Parochialis. 17. Officium Decani ruralis. 18. An habeat jurisdictionem ordinariam?

Ecclesia

1 Ecclesia parochialis nomen suum trahit à Parochia, sic nominata: quod sit partitio curæ & muneris pastoralis inter episcopum & alios sacerdotes; sicut ipsamet diœcesis, in quâ episcopus curam & jurisdictionem exercet, antiquitus est dicta parochia, eo quod ipsemet episcopus fuerit principalis Parochus. *can. 4. cum 2. seqq. dist. 92. cap. 3. de paroch.*

Ecclesia parochialis alio nomine vocatur *parœcialis*, & parochia quandoque appellatur *Parœcia*, *cap. 2. & 4. de paroch. cap. 1. ne cleric. vel monach. in 6. describi autem potest ecclesia parochialis, quod sit ecclesia, cui præest presbyter ad curam animarum, intra certos limites ex officio exercendam, autoritate ecclesiastica deputatus.*

Dicitur 1. *Ecclesia cui præest Presbyter.* sicut enim ecclesiæ cathedrali præest episcopus, ecclesiæ collegiatæ præpositus, ecclesiæ regulari Abbas, prior vel alius prælatus, ita ecclesiæ parochiali præest presbyter seu parochus, alias dictus Rector parochialis, aut plebanus, et si in strictiori significatione plebanus sit, qui præficitur ecclesiæ plures sub se ecclesias vel capellas habenti: *cap. 1. ne cleric. vel monach. in 6. Barbosa J. E. II. lib. 1. cap. 18. n. 5.*

Dicitur 2. *ad curam animarum exercendam.* Ubi cura animarum non accipitur in sensu laxiori, quatenus includit potestatem & jurisdictionem spiritualem pro foro externo & contentioso, juxta *cap. 54. §. verum. de elect.* sed in sensu strictio-

ri, quatenus denotat potestatem spiritualem pro foro interno & sacramentali. *argum. can. in novo. dist. 21. cap. 12. de pens. & remiss.*

Dicitur 3. *intra certos limites.* Quia cuius parochiæ certum territorium, certique fines ac limites sunt assignati, tum ut quilibet parochus suis finibus contentus, proprias tantummodo oves agnoscat, & alienas aliis relinquat; tum ut ipsamet oves seu parochiani sciant, a quonam in spiritualibus regi ac dirigi debeant. *Textus in can. 1. caus. 13. quest. 1. cap. 3. de Paroch. deficientibus autem limitibus ecclesia non censetur esse parochialis, sed potius filialis in subsidium curæ parochialis erecta; ut censuit S. Rot. Roman. p. 1. in recent. decis. 258. n. 6. p. 3. decis. 300. n. 6. & quod si de finium certitudine non constet, saltem illi fines incerti præscriptionem admittunt. can. 2. caus. 16. q. 4. cap. 9. de præscript. & quidem præscriptio quadragenaria in ejusmodi finibus comprobatur; cum tali casu fines potius declarari, quam nova præscriptione acquiri censeantur. Wiestner ad tit. de Paroch. n. 31.*

Dicitur 4. *Ex officio.* Si enim jura parochialia non ex officio & jure proprio, sed provisorio quodam modo in aliquo loco exercentur, nec locus ille ecclesia parochialis nuncupari, nec curam exercens Parochus appellari potest. *Rot. Rom. d. p. 1. decis. 226. n. 6. & 7. & p. 2. decis. 52. n. 1. & seqq. & p. 3. decis.*

Ddd

cif. 300. num. 5. Barbosa de offic. & potest. Paroch. c. 1. n. 44. quo tamen non obstante ecclesiae parochiales Monasteriis vel collegiis unitae, vere sunt tales, esto per Vicarium exercentur cura; nam si ille Vicarius sit perpetuus, nihil fere differt a parochia, cum exercentur curam ex officio, nec possit a monasterio vel collegio impediri. Si vero sit temporalis & amovibilis ad nutum, non tam ille quam monasterium vel collegium, cujus agit Vicarium, curam administrare reputatur. *Rota d. part. 1. decis. 226. n. 8. & p. 2. decis. 204. n. 1. P. Engel ad tit. de Paroch. n. 8.*

Dieitur 5. *Authoritate ecclesiastica constitutus.* Nec enim ad ecclesias parochiales regendas accedere licet, antequam legitima institutio, una cum approbatione ad curam animarum accesserit. *arg. cap. 4. de offic. Archid. cap. 3. de institut. cap. 3. de offic. judic. ordin. in 6. cap. 1. de R. 7. in 6.* ex quibus liquet, quænam dicatur parochia, & quis sub nomine parochi veniat ac nuncupetur.

Ex juribus parochialibus primatum tenent, quæ sacra sunt, & inter ipsa sacra præcellunt, quæ forum sacramentale concernunt; habet siquidem parochus intentionem in jure fundatam, quoad omnia sacramenta (confirmatione & ordine excepto) fidelibus, intra limites parochiae existentibus, administrandi *per clement. 1. de privileg.* In specie autem habet parochus;

Primo jus conferendi baptismum. Tametsi enim in necessitate non solum clericis sed etiam laicis utriusque sexus Baptismum conferre liceat, *can. 21. dist. 4. de consecrat. c. 1. §. una. de SS. Trinit.* nihilominus extra necessitatis casum solus parochus ordinarius sollemniter & licite baptizat. *argum. can. 56. caus. 16. quest. 1. cap. 18. de Præscript.* *Barbosa de offic. Paroch. cap. 18. n. 1.*

II. Habet parochus jus administrandi sacramentum poenitentiae; nam spectato jure communi, tenentur parochiani proprio suo parochia confiteri, nec alium possunt accedere, sine illius licentia tacita vel expressa. *per cap. 12. de poenit. & remiss. esto per generalia & specialia privilegia, partim per bullas extravagantes concessa, sacerdotes regulares, ad curam animarum approbati, hodie facultatem habeant, sacramentum poenitentiae quibuscunque fidelibus in suis ecclesiis administrandi.* *Barbosa de offic. Parochi. cap. 19. n. 22. & seqq. Tamburinus de Jure Abbat. tom. 2. Disp. 6. quest. 13.*

III. Habet parochus jus distribuendi sacramentum Eucharistiae suis parochianis, nec licet regularibus absque parochi licentia, sub pena excommunicationis, ipso facto incurrendae, idem sacramentum ministrare. *Clement. 1. de Privileg.* attamen post illam clementinam regulares obtinuerunt nova privilegia, vi quorum omnibus fidelibus sacramen-

mentum Eucharistiæ in suis ecclesiis, excepta communione Paschali, porrigere valent, non petita parochorum licentia. Barbosa *de offic. Parochi. cap. 20. num. 8. & seqq.* Tamburinus *d. l. disp. 5. quest. 3.*

5 IV. Habet parochus jus administrandi sacramentum extremæ unctionis, exclusivè ad omnes regulares, quibus illius administratio, exceptis suis familiaribus & domesticis, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, *in d. clement. est prohibita.* Barbosa *d. l. cap. 22. n. 3. & seqq.*

6 V. Habet Parochus solus jus assistendi matrimonio, per *cap. ult. de clandest. desponsat.* & si alius sine licentia parochia assistat, matrimonium hodie post concilium Trid. *sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1.* nulliter contrahitur. Barbosa *d. l. cap. 21. n. 33. 34. & 35.*

Quæres. 1. *Quenam jura competant parochi circa officia divina?*

7 Proxima, post jura sacramentalia, sunt jura, quæ competunt parochis circa officia divina, de quibus rursus parochus generalem à jure potestatem obtinet, in ecclesia parochiali omnia ea ordinandi & disponendi, quæ ad cultum Dei & Sanctorum, nec non salutem animarum ordinantur. Hinc

Resp. 1. Quando parochus diebus festivis sacrificium offert, debent omnes parochiani accedere. *cap. 2. de paroch. extravag. 2. de treuga & pac. inter commun.* ita tamen, ut si alibi sine contemptu parochi sacrum au-

diant, satisfaciant præcepto ecclesiæ, saltem ex hodierna consuetudine, per declarationem Leonis X. quam refert Barbosa *de offic. parochi. cap. 11. n. 15.* & advertit P. Engel. *ad tit. de paroch. n. 29.* à parochis non esse tolerandum, si omnes parochiani vel major pars eorum, extra parochialem ecclesiam velint audire sacrum.

Resp. 2. Competit etiam parochi jus prædicandi verbum divinum. Trid. *sess. 5. de reform. cap. 2. & sess. 24. de reform. cap. 4.* quamvis diversa diversis religiosis privilegia sint concessa quoad munus prædicationis. P. Wiestner. *tit. de paroch. n. 23.*

Resp. 3. Ad parochum spectant ratione officii divini ulterius sequentes functiones. 1. Benedictio fontis baptismalis. 2. Benedictio candelarum in die purificationis B. V. 3. Benedictio cinerum in die cinerum. 4. Benedictio palmarum in die palmarum. 5. Institutiones processionum per parochiam.

Quæres 2. *Quæ jura competant parochi circa Parochianos gubernandos?*

Ad jura sacra parochorum reducuntur jura circa parochianos in spiritualibus gubernandos, hinc

Resp. Inter hæc jura primum esse jus docendi & instruendi tum pueros tum adultos in rebus fidei, & præceptis ecclesiæ, de quo Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 4.* eumque in finem debet parochus admonere parentes, tutores & cu-

Ddd 2

rato.

ratores, ut suos liberos, pupillos & adolescentes mittant ad cathechesin. Barboſa *d. l. cap. 15. num. 6. & 7.*

Præterea officium parochi est, populo denunciare vigiliis, jejunia, festa, & indulgentias, pro tempore occurrentes, ne se de ignorantia possint excusare. Barboſa *d. l. cap. 16. per tot.*

Denique parochus denuntiat ex jure proprio futura matrimonia, quatenus, si quis ex præsentibus cognoscat impedimentum aliquod inter sponsum & sponſam subesse, illud manifestet. *Trid. sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.*

9 His juribus sacris a parochi ob-eundis, inter reliqua jura spiritualia annumeratur *jus sepulture*, quod nihil est aliud, quam facultas, ratione cujus parochianorum ex hac vita decedentium corpora debent in cæmeterio ecclesie parochialis sepeliri. Cum enim parochiani, dum vivunt, à parochis sacramenta percipiunt, consequens est, ut ab illis etiam in cæmeterio parochiali supremos honores & iusta funerals consequantur, sive extra sive intra parochiam obierint, dummodo tamen ad Ecclesiam parochialem commode deportari val-eant. *cap. 1. cap. 5. cap. 10. de sepult. cap. 1. cap. 3. princ. eod. in 6. & si in duabus parochiis domicilium quis habuerit, in ea in qua mortuus, tumulandus est. cap. fin. de Paroch. quoniam etiam si quasi domicilium quis habeat in aliqua parochia,*

uti sunt studiosi, famuli, ancilla &c ex hodierna praxi in *cit. cap. fin. ibidem sepulturam obtinent. P. Wiestner ad cit. ut. de sepultur. n. 37. Quæ tamen procedunt si defun-ctus neque sepulturam gentilitiam aut hæreditariam in alio loco habuit, neque etiam sepulturam alibi elegit; potest enim quilibet (ex-cepto religioso & filiofamilias im-pubere) sibi eligere sepulturam, ut non minus in dispositione patri-monii quam electione sepulture, cuiuslibet sit liberum arbitrium. *cap. 1. d. 1. cap. ult. eod. in 6.* Si tamen religiosus extra monasterium ver-setur, nec possit opportune trans-portari ad monasterium, jus eli-gendi sepulturam habet. *d. c. ult. Hinc**

Quæres 3. *In quo loco extra Paro-chialem Ecclesiam liceat eligere vel con-sultuere sepulturam?*

Respondeo juxta constitutio-10-nem Innocentii III. in *cap. fraterni-tatem. 3. de sepult.* haberi: *Mortuo-rum sepulchra & cæmeteria apud illas Ecclesias & Monasteria ex antiquo esse disposita, in quibus religiosorum fratrum conventus sunt constituti, & orationes atque missarum solennia, tam pro vi-vis quam pro defunctis frequentius cele-brantur. Ex quo textu, sicut etiam ex can. 6. caus. 13. quæst. 2. can. 13. caus. 16. quæst. 1. cap. 2. §. si quis, de sepult. in 6. abunde liquet monaste-ria, sive populum sibi habeant subjectum sive non, hac facultate potiri, ut sepultura possit ibidem eligi, prout contra non paucos de-fendit*

fendit Fagnanus ad *cap. fraternitatem. 3. n. 6. de sepult.* Si

Dicas: per *clement. dudum. de privileg.* Jus sepulturæ religiosis mendicantibus per modum privilegii concedi. Sed responderi potest, jus antiquum per illam clementinam fuisse magis declaratum; vel potius reponi, jus sepulturæ jure communi antehac monasteriis concessum, ad monasteria mendicantium non tam extensum, quam eatenus restrictum fuisse, quatenus parochi loci nullum per hoc præjudicium debeat generari, sed ipsi portio canonica de omnibus obventionibus occasione funeris perceptis, indistinctè præstari.

Quæres 4. *Quid emolumentum conferat jus sepulturæ?*

Quoniam jus sepulturæ quatenus est parochiale, non exiguum confert emolumentum, hinc:

II Resp. Ad parochum pertinere i. quicquid occasione funeris offertur Ecclesiæ, si funus in ecclesia parochiali sepeliatur *cap. 42. de Simonia.* Barbosa ad *Clement. dudum. 2. de sepult. n. 27.* Si

Dicas per *cap. 9. de sepultur.* Reprobari omnem consuetudinem, vi cuius aliquid ratione funeris à fidelibus exigitur.

Resp. Ibi non reprobari consuetudinem, vi cuius aliquid ultro suppeditatur à fidelibus, nec illam, qua aliquid exigitur non pro ministerio spiritali, sed vel in sustentationem ministrorum, vel etiam in compensationem decimarum

personarum, quæ passim abrogatæ noscuntur. Quod si etiam cadaver non prius inferretur sepulturæ, quam loco funeralium aliquid solutum esset, praxis hæc ut corruptela foret detestanda. *cap. 13. de sepult.*

Resp. 2. Si cadaver hominis parochiani licitè extra parochialem ecclesiam fuerit sepultum, nihilominus parochi debetur portio canonica de legatis piis, oblationibus, & quibuscunque emolumentis, ad illam ecclesiam intuitu funeris devolutis. *cap. 1. cap. 8. de sepult. cap. 2. in princ. eod. in 6.* Hæc tamen portio pro locorum varietate variat, ac modo tertia, subinde media, nonnunquam quarta vocatur. *d. cap. 1. cap. 2. cap. 8. cap. 9. Clement. 2. de sepult.* Imò hæc portio quoad legata pia multorum locorum non usu cessavit.

Corollarium. ex *dd.* fuit parochis i. jurisdictionem ordinariam esse concessam pro foro interno, quia præter jus administrandi omnia sacramenta intra fines suæ parochiæ, juxta *d. Clement. 1. de Privileg.* potest parochus in sacro tribunali de omnibus suorum parochianorum peccatis, summo Pontifici vel Episcopo specialiter non reservatis, cognoscere, pœnitentiam injungere, pœnitentes absolvere vel condemnare, nec alius qui delegatione & licentia parochi aut privilegio Apostolico destituitur, hisce actibus se intromittere potest. *cap. 12. de Pœnitent. & remiss.* quamvis juris-

Ddd 3

ris-

risdictionem propriam & contentiosam pro foro externo concessam non habeat, quia de causis parochianorum cognoscere, sententiam aut censuram ferre, absolvere pro foro externo, spectat ad solum episcopum *can. 38. caus. 11. q. 1. cap. 1. 9. & 11. in princ. de offic. judic. ordin. Layman. de jurisdict. ordin. conclus. 158. Gonzalez. ad cap. cum ab ecclesiarnm. 3. de offic. juridic. ordin.*

13 Quæres 5. *A quo ecclesia parochiales constituantur vel erigantur?*

Resp. Ecclesias parochiales præter summum Pontificem ab alio quam episcopo, de jure communi constitui vel erigi non posse. *argum. can. 11. caus. 16. quest. 7.* poterit igitur episcopus novam parochiam erigere. I. Si antecedenter cura promiscue per sacerdotes fuerit exercitata, absque certis finibus aut limitibus, tunc enim episcopus populum in certos districtos dividere, & cuilibet suam ecclesiam ac parochum assignare potest. *Concil. Trid. Sess. 24. de reform. cap. 13.* II. Sicut populus in tantum excresecat numerum vel locorum distantia sit tanta, ut ad unam ecclesiam, præsertim hyemali tempore, convenire nequeat, atque sacramenta non sine difficultate agrotis administrantur; tunc enim episcopus citatis parochi & patrono ecclesie matricis, novam ecclesiam parochialem & parochum constituere, eisque ex redditibus ecclesie antiquioris sustentationem assignare, aut etiam parochianos ad alimenta

præstanda potest compellere, *cap. 3. de eccles. edificand. Trid. Sess. 21. de reform. cap. 4.* quamvis non tam expediat parochiarum multitudo, quam si in ejusmodi novis ecclesiis deputentur Vicarii, rectori antiquioris ecclesie subordinati.

In casu etiam, quo fundus deficeret pro ædificanda nova ecclesia parochiali, poterunt parochiani autoritate episcopi ad cedendum locum compelli, quemadmodum ex causa alterius necessitatis, refuso justo pretio, quis ad distrahendum fundum compelli potest. *arg. l. 15. §. 1. ff. de R. V. Covarruv. variar. resolut. lib. 3. cap. 14. n. ult.*

Quæres 6. *A quo reparandæ seu restaurandæ sint ecclesie parochiales?* 14

Resp. Ecclesie parochiales ob vetustatem, incendium, ruinam &c. destructæ, collapsæ vel dirutæ, reparandæ & restaurandæ sunt ex redditibus propriis pro fabrica deputatis. *can. 10. caus. 10. quest. 1. can. 3. cit. caus. quest. 3. Gonzalez. ad cap. quicumque 1. de eccles. edific. n. 7.* Quod si vero redditus aut nulli aut tenues sint & insufficientes pro redintegranda fabrica, parochi & alii, qui beneficium ab ecclesia redintegranda possident, ex redditibus, qui deducta congrua sustentatione superfluent, ad reparationem contribuere tenentur. *cap. 1. & 4. de eccles. edific.* Cum enim sentiant emolumentum ab ecclesia, onus etiam detrectare non recusent. *Gonzalez. loc. cit. n. 8.*

Quæ-

15 *Quæres 7. An etiam patroni ecclesie teneantur ad ejus refectionem concurrere?*

Sententia affirmativa 1. allegat Concil. Trident. *Sess. 21. de reform. cap. 7.* ubi ad refectionem obligantur patroni & omnes alii, qui fructus aliquos, ex dictis ecclesiis provenientes percipiunt. 2. Quia ecclesia est obligata, patronos, si seipfos alere nequeant, sustentare. Ergo vicissim patroni erunt obligati ecclesiam mediis destitutam reficere. Sed:

Respondeo negative. Ita P. Martinus Resch. *Tr. de jure patronat. p. 1. quest. 2. art. 7. n. 5.* Pirrhing. *ad tit. de eccles. adific. n. 20.* P. Wiestner *ibid. n. 45.*

Ratio est: quia hoc ipso quod patronus ecclesiam erexerit ac dederit esse, ecclesia erit magis devincta patrono, quam ipse ecclesie. Adeoque frustra patronus ad ecclesiam reparandam adstringitur, ne alias ipsi beneficium sit damnosum, & ceteros, quo minus ad fundandas, dotandas, vel ædificandas ecclesias se pronos exhibeant, absterrebit.

Ad I. rationem sententie oppositæ ex Concilio Tridentino, Resp. ibidem per patronos non intelligi qualescunque, sed tales qui ex speciali jure in foundationis exordio juxta *cap. 23. de jur. patron.* sibi reservato, fructus ab ecclesia percipiunt, tunc quippe, cum extraordinarium ab ecclesia favorem habeant, incommodum injuste declinant.

Ad II, Resp. N, Conseq. quod

enim ecclesia sit obstricta, patronum pauperem sustentare, est actus gratitudinis, ex præcedenti beneficio patroni resultans. Econtra autem patronus nullum beneficium ab ecclesia accepit, adeoque nec titulus apparet, ob quem ille constringatur ad reparationem ecclesie. Quod etiam patrono debeatur locus honorificus in ecclesia, nullam rursus infert ecclesie reparandæ obligationem, sed honor hic exhibetur in compensationem anterioris beneficii, & veterem duntaxat obligationem exsolvit. Quin etiam cum illo honore connexum est aliud onus, quod ecclesie curam gerere, eamque defendere & tueri obligetur; proinde ex hac prærogativa honoris non noviter onerandus, sed potius sublevandus est.

Quæres 8. An decimatores sive quibus jus decimandi competit ex jure speciali, v. g. Privilegio Pontificio, teneantur concurrere ad reparationem ecclesie parochialis?

Resp. Affirmative. Ita P. Wiestner. *ad d. tit. de Eccles. adificand. n. 47.* Gonzalez. *ad cap. 1. eod. tit. n. 8.* Zypæus in *Analysi ad tit. tit. n. 2. D. Francisc. Schmier. tract. de person. reb. & Jur. Eccles. p. 2. c. 2. sect. 2. §. 3. n. 60.* alique ab eo relati, quam responsionem datam non tantum authores allegati, sed etiam ii, qui tenent contrariam sententiam, fatentur in praxi esse receptam.

Prob. I. per textum in *cap. 1. de Eccles. adificand.* ubi sine distinctione præcipitur, ut, *quicumque Ecclesiasticum*

sticum beneficium possident, omnino adjuvent, ad cœta Ecclesiæ restauranda, vel ipsas Ecclesias emendandas. Subsumo: Atqui decimatores, quocunque titulo jus decimandi acquisiverint, habent beneficium ecclesiasticum, eo quod beneficium in cit. textu non accipiatur pro titulo ministerii spiritualis, sed pro qualibet utilitate, quæ ex iuribus & rebus Ecclesiæ percipitur, ut notavit Gonzalez. loc. cit. n. 2.

Prob. 2. per concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 7. vi cuius omnes, qui fructus aliquos ex Ecclesiis provenientes percipiunt, ad earum reparationem adstringuntur; atqui decimatores, qualescunque sint, percipiunt fructus ex ecclesiis parochialibus, ad quas jus decimandi cæteroquin spectat per cap. 18. cap. 26. in pr. cap. 29. de Decim. Ergo.

Prob. 3. Decimis est annexum onus ex dispositione juris, non tantum parochum sustentandi, sed etiam sublevandi, ut alia onera facilius supportare possit; cap. 2. §. ubi autem. de Decim. in 6. Atqui inter illa onera est obligatio reparandi Ecclesiam parochialem. Ergo &c. Res autem & præsertim Decimæ transeunt ad quemcunque possessorem cum suo onere cap. 5. de pignor. cap. 33. de Decim. Ergo qui decimas possidet, habet etiam annexam obligationem & onus, ecclesiam parochialem restaurandi. Si

Obijcias cum Zoëzio ad tit. de Eccl. edificand. n. 5. & Pirrhing. n. 18. quod obligatio reparandi, si quæ

subesset deberet oriri ex eo, quod decimæ sint aliquod beneficium ab Ecclesia acceptum. Atqui, si decimæ ex jure speciali v. g. privilegio ad alium quam parochum spectent, nequeunt vocari beneficium ab Ecclesia acceptum: separantur siquidem penitus ab Ecclesia, præsertim si ad laicos deveniant; neque ex beneficio ecclesiæ, sed gratia summi pontificis colliguntur. Ergo &c.

Resp. N. Minorem. Decimæ enim, licet separantur ab ecclesia, sunt nihilominus beneficium ecclesiasticum, cum ad ecclesiam parochialem de jure communi pertineant; proinde etiam in casu, quo privilegio Pontificio conceduntur aliis, tum ecclesiastico tum laico, transeunt ad possessorem cum suo onere. quod insuper confirmatur ex eo, quia respectu parochi decimæ reputantur beneficium ecclesiasticum, tametsi parochiam non ab ecclesia parochiali, sed ab episcopo acquirat; ergo etiam reputantur beneficium ecclesiasticum respectu alterius decimatoris, tametsi jus decimandi non habeatur à parochia, sed à summo Pontifice.

Quæres 9. Quodnam sit officium Archi-presbyteri sive Decani ruralis?

Resp. Officium Decani ruralis describitur in cap. 4. & cap. ult. de offic. Archi-presbyt. ubi in synodo Ravennæ habita cap. 4. statuitur: ut singulæ plebes Archi-presbyterum habeant, qui non solum sollicitam & sedulam imperitæ plebis curam

curam gerat, sed etiam presbyteris, qui in minoribus titulis, seu parochiis, intendat; & qua quisque industria opus divinum exerceat, ad episcopum referat; ubi etiam redditur ratio, quia licet episcopus valde idoneus sit, decet tamen, ut sua onera cum aliis partiatur, cum ipse solus omnibus invigilare non possit, adeoque extra civitatem episcopalem, alios veluti Vicarios, nempe Archi-presbyteros seu Decanos rurales constituat, qui plebi commissæ invigilent, ita tamen, ut cuncta referant ad episcopum.

18 *Quæres 10. An prædicti Decani rurales habeant aliquam jurisdictionem externam?*

Resp. Affirmative, scilicet habere jurisdictionem externam, tum in clericos intra fines seu districtum decanatus sui constitutos, tum in plebem sibi commissam, quia sunt velut Vicarii episcopi, qui foris con-

stituuntur ad gubernandum clericum, & populum, ideoque etiam Vicarii foranei appellantur. *Clement. 2. de rescript.* Est tamen eorum jurisdictio subordinata, & omnimode dependens ab episcopo & ejus Vicario generali, ita ut nihil contra præcepta eorum agere possit, & quæ dubia sunt, vel gravioris momenti, ad eosdem referre debeat, *cit. cap. ult. de offic. Archi-presbyt.* quamvis minora seu leviora negotia per se ipsos, determinare & expedire possint; verum hodie jurisdictio decanorum ruralium admodum exigua est, & pro diversitate locorum etiam diversa, ut potissimum eorum officium sit, delicta & excessus parochorum denunciare, episcopo. Neque etiam hi decani rurales dignitatem vel personatum habent, ut sentit P. Pirrhing. *de offic. Archi-presbyt. §. 2. n. 13.* aliisque ab eo relati.

§. V.

DE PRÆLATIS REGULARIBUS NON BENEDICTIS,
NEC PERPETUIS.

SUMMARIA.

1. *An Prælati locales non perpetuè habeant jurisdictionem ordinariam in suos regulares?* 2. *Nequeunt condere statuta regularia.* 3. *Habent potestatem ferendi censuras, & ab iisdem absolvendi.* 4. *An absolvere possint à*

censuris per superiorem Prælatum latis? 5. *Possunt sua absolutioni reservare quedam peccata.* 6. *An habeant liberam administrationem quoad bona temporalia?*

Eee

Per

Per praelatos regulares non benedictos nec perpetuos intelligo Priores Conventuales, Guardianos, Rectores & ceteros, qui in praelatura regulari nullum jus reale & stabile obtinent, sed statis temporibus ab officio removentur. Hinc

Quæres 1. *An hi praelati regulares habeant jurisdictionem ordinariam in suos subditos regulares?*

Resp. Affirmative. Ratio, jurisdictionis ordinaria est, quæ competit ex vi officii seu muneris, ad quod ab Universitate sive reliquis religiosis sunt electi; ut sentit Innocent. in cap. 3. n. 1. de offic. judic. ordin. in plerisque autem religiosis ordinibus constituuntur Priores, Guardiani, Rectores, Provinciales per electionem capituli, accedente confirmatione superioris, scilicet Generalis. quod tamen intelligendum est de iis superioribus religionum, qui in eodem monasterio non habent supra se alium præpositum, hi posteriores enim non ordinariam sed plerumque delegatam aliquam jurisdictionem habent, quia tota jurisdictionis non ex lege aut determinatione juris, sed ex arbitrio & voluntate praelati domestici pendet.

Quæres 2. *An Praelati hi locales v. gr. Guardiani, Rectores, Priores, habeant potestatem condendi statuta regularia?*

Resp. Negative. ratio est, quia hi superiores sunt sub uno capite, à quo totum corpus dirigitur, & in quod caput sive superiorem generalem tota potestas regularis est

translusa, & ab eo in praelatos inferiores derivata; adeoque hi posteriores sive praelati locales in exercitio suæ jurisdictionis à toto ordine vel præside dependent. Tamburinus tom. 3. de jure abbat. disp. 3. quest. 1.

Quæres 3. *An prædicti praelati locales habeant potestatem excommunicandi, aliasque censuras vel penas inferendi & ab iis absolvendi?*

Resp. Affirmative, & ita colligitur ex cap. 10. de Major. & Obed. cap. 33. de simonia. Adeoque hi praelati, priores, guardiani, rectores, habent potestatem excommunicandi, aut per alias censuras coercendi, licet hi praelati conventuales adhuc superioribus sint subiecti.

Et hinc etiam superiores praelati religionis possunt absolvere subditos à censuris latis ab inferioribus, v. g. provincialis absolvere potest religiosos, quos excommunicavit praelatus conventualis, seu localis, & generalis, quos excommunicavit provincialis, quia inferior habet quidem jurisdictionem ordinariam, sed subordinatam & dependentem à superiore, ita ut hic quoque jurisdictionem habeat in causam & personam absolvendam; poteritque superior causam ab inferiore inchoatam ad se avocare, eamque cognoscere, etiam si ad eum appellatum non sit. Suarez disp. 3. de censur. sect. 2. n. 12.

E contrario hic advertendum, quod hi praelati locales & inferiores

res

res non possint absolvere, à cen-
suris latis à superiori prælato, nisi
quando superior illa specialiter sibi
non reservasset. Juxta *cap. 29. de
sent. excomm.* Suarez *tom. 4. de relig.
tract. 8. lib. 2. cap. 20. n. 22. & 23.*

Quæres. 4. *An priores, guardiani,
rectores & alii prælati conventuales seu
locales possint certa peccata quæ gra-
viora sunt, aut magis noxia, absolutio-
ni sue reservare?*

5 Resp. Affirmative, & probatur
ex constitutione Clementis VIII.
anno 1593. die 26. Maji edita, quæ
incipit. *ad futuram rei memoriam.*
In qua Pontifex loquitur indefinite
de superioribus regularium, ut no-
tat Suarez *loc. cit. n. 14.* & quamvis
in Concil. Trident. *sess. 14. cap. 7.*
solum fiat mentio de summo Pon-
tifice & episcopis, tamen sub epi-
scopis ibi sunt intelligendi omnes
episcopalem vel quasi episcopalem
jurisdictionem obtinentes, quia
actus reservandi peccata, non spe-
ctat ad potestatem ordinis episco-
palis, sed ad potestatem jurisdic-
tionis.

Quæres 5. *An Prælati hi locales,
habeant liberam administrationem mo-
nasterii quoad temporalia?*

6 Resp. Quamvis hæc libera mo-
nasterii administratio alias con-

cessa sit prælatis monasteriorum,
quæ ex antiqua institutione (etiam si
ejusdem regulæ & ordinis sint) jura
tamen & bona omnino divisa & se-
parata habent, prout colligitur ex
*can. 9. caus. 18. quest. 2. can. 11. caus. 12.
quest. 1. cap. 21. de rescript.* nihilomi-
nus id fallit in religionibus mendi-
cantium, quæ habent unum gene-
ralem præfulem, seu præpositum,
ita ut immediati seu locales præla-
ti, videlicet priores, Guardiani,
rectores subordinati sint & subje-
cti provincialibus, provinciales ve-
ro uni generali totius ordinis, a quo
omnes non solum subditi, sed etiam
subordinati prælati, tanquam unius
corporis seu congregationis mem-
bra dependent, tam quæ ad jurisdic-
tionem exercendam in subditos
regulares, quam quod ecclesiarum,
monasteriorum & jurium ac bono-
rum administrationem; in his
enim religionibus, qualem Prælati
subordinati: videlicet provinciales
& Prælati conventuales seu locales
jurisdictionem habeant in personas,
vel quam potestatem administran-
di bona, id ex uniuscujusque re-
ligionis constitutionibus, consue-
tudinibus & privilegiis colligi pot-
est. Layman. *in cap. edoceri 21. n. 7.
de rescriptis.*

§. VI.

DE JURE ET POTESTATE ABBATISSARUM.

SUMMARIA.

1. *Abbatissæ habent potestatem do-
minativam seu gubernativam Mona-*

*sterii. 2. An possint præcipere sub vir-
tute obedientiæ. 3. Non habent spiri-
tualem*

Ecc 2

tualem & ordinariam jurisdictionem.
4. Nequeunt ferre censuras ecclesiasticas. 5. Quae sit potestas Abbatissarum secularium. 6. In quo differat juris-

dictio spiritualis à potestate gubernativa spirituali. 7. Potestas gubernativa privative spectat ad Abbatissas, nec à Pralatis in ea turbari debent.

Quæres 1. An Abbatissa, Preposita, seu Priorissa regulares habeant aliquam potestatem dominativam, seu gubernativam temporalem?

1. Resp. Affirmative. Nimirum illas habere potestatem aliquam politicam sive domesticam administrandi & regendi monasterium in temporalibus, sicut quævis mater familias. Imo huic potestati annexa est altera quædam potestas spiritualis in moniales, vi cujus Abbatissa potest spiritualia præcepta seu in ordine ad finem spirituales eis imponere, atque ratione voti obedientiæ sibi tanquam præfectæ ac matri suæ spirituali præstiti, si res postulet, etiam in virtute S. obedientiæ, ipsis, quæ ad salutem animæ spectant, & regulæ conformia sunt, præcipere possit; & moniales ipsi ex religionis virtute, sive vi voti in conscientia & sub peccato obedire tenentur. Suarez tom. 3. lib. 10. cap. 11. n. 20. & tom. 4. tract. 9. lib. 1. cap. 12. n. 9. Ratio est, quia abbatissa talis fungitur munere publico, eique moniales vi professionis emissæ, obedire coguntur, & in eam superiores ordinis illius regularis, in quo versatur, eam potestatem transtulerunt.

Quæres 2. An Abbatissa vel Priorissa regulares etiam habeant spiritualem & ecclesiasticam ordinariam jurisdictionem?

Resp. Negative. Ita communiter Theologi & canonistæ, glossa in cap. dilecta 12. V. jurisdictioni, de major. & obed. Suarez tom. 4. de relig. tract. 9. lib. 1. cap. 12. n. 8. Ratio est, quia mulieres sunt incapaces jurisdictionis spiritualis & ecclesiasticæ, ejus præsertim, quæ pertinet ad claves Ecclesiæ, per quas traditur potestas ligandi & solvendi, quia etiam à civilibus officiis mulieres jure civili excluduntur. l. 1. § 1. ff. ad S. C. Vellejan.

Objicies. cap. dilecta 12. de Major. & obed. dicitur Abbatissas posse suas Canonicas & Clericos suæ jurisdictioni subiectos propter inobedientias & culpas eorum officio beneficioque suspendere. Ergo Abbatissæ competit jurisdictio spiritualis.

Resp. Recitata verba non esse Pontificis, sed Abbatissæ, nec in dispositione sed narratione posita, adeoque nec jurisdictionem nec suspensionem probant; deinde supponitur aperte, quod Abbatissa non habeat jurisdictionem ecclesiasticam criminalem dum dicitur, quod excommunicare non possit. Præter hæc æqualiter de clericorum & canonicarum suspensione loquitur, non obstante, quod fæminæ nequeant proprie suspendi & privari spirituali potestate aut functione, cujus aliunde sunt expertes. Demum ejusmodi

modi suspensiones vocantur salutaria monita & mandata, quibus si obedientiam & reverentiam non impendant, clerici & canonice excommunicari jubentur, non ab Abbatissa sed ab abbate. Sicque ex omnibus hisce colligitur jurisdictionem in *cit. cap. dilecta*, accipi plane improprie, quatenus solam potestatem æconomicam non etiam publicam & autoritativam denotant; suspensionem quoque accipi non pro censura, sed pro simplici prohibitionem, qua clericis sub pœna subtractionis fructuum, ne celebrent, interdicatur.

4 Corollarium 1. Cum ergo Abbatissæ jurisdictionem spirituales non habeant, exinde sequitur, quod excommunicare vel alias censuras proprie dictas inferre non possint, nec ab illis absolvere, neque etiam unâ cum toto conventu suo propriam legem vel statutum condere.

5 Corollarium 2. Non tantum Abbatissæ regulares, sed etiam sæculares potestatem gubernativam & exercitum alicujus potestatis spiritualis, præter administrationem in temporalibus, habent in canonicas suas itidem sæculares, ut colligitur ex *cit. cap. dilecta, 12.* ibi: *Canonicas, de Major. & obed.* quales plures in Germania reperiuntur, quæ nullam professionem emittunt, nec propriis facultatibus renunciant, imo matrimonium etiam adhuc contrahere possunt, quales sunt Augustæ Vindelicorum Canonissæ ad S. Stephanum, Ratisbonæ in superiori & in-

feriori Monasterio, in Ober- und Nieder-Münster / & plures alia.

Corollarium 3. Jurisdictio spiritualis seu ecclesiastica differt à potestate gubernativa spirituali, quæ quidem in viris aliquando conjuncta esse possunt, ut in prælatis, qui habent jurisdictionem spirituales, seu potestatem ligandi & solvendi; quæ directe & proxime non à votibus seu professione in religione emissa, sed à superioribus ecclesiæ prælatis ipsoque summo Pontifice convenienter derivatur, sed præter hanc habet prælatus etiam gubernativam spirituales, per quam regularibus subditis ratione voti obedientiæ sibi tanquam patri spirituali præstiti, præcepta ad salutem animæ spectantia imponere, & eis præcipere potest in virtute obedientiæ. Porro ad cognoscendum quanta sit potestas in singulis abbatissis, indagandum est, quæ sint specialia statuta & propriæ consuetudines uniuscujusque religionis vel monasterii.

Denique cum hæc potestas æconomica ac etiam directiva monialium sit potestas spiritualis, quam Abbatissæ obtinent, nequeunt in ea turbari à prælatis regularibus, cui sunt subjectæ, sed penes easdem est liberum hujus potestatis exercitium, quousque in eodem non excedunt, sicut ipsimet prælati, etiamsi aliis sint subjecti, in exercitio suæ jurisdictionis nequeunt turbari, quousque excessus non ostenditur.

Eee 3

§. VII.

§. VII.

DE ABBATIBUS ABBATISSIS S. R. I. PRINCIPIBUS
AUT EJUSDEM STATIBUS.

SUMMARIA.

1. Abbas & Princeps Fuldensis.
2. Campidonensis. 3. Murbacensis.
4. Prapositura Berchtalsgadenensis. 5. Stabulensis. 6. Corbeyensis. 7. Sancti Gallensis. 8. Einsidensis. 9. Recensentur quidam alii Abbates Principes.
10. Prapositura Elvacensis refertur.

11. Notantur Abbates qui sunt status Imperii ex scamno Svedico. 12. Abbates immediati ex scamno Rhenano.
13. Referuntur Abbatissae, quae sunt Principissae Imperii. 14. Abbatisse feminarum quae fruuntur jure statuum Imperii.

Pro coronide addere lubet, quae praerogativa in imperio sint donatae personae ecclesiasticae regulares, quae tum in principes imperii sunt assumptae, tum etiam, si hac dignitate non fulgeant, saltem plures jure statuum imperialium gaudent, quod pariter vix in ullo alio regno invenimus, in quo regulares tot insignibus praereminentis essent decorati; igitur primo referam, quinam sint abbates imperii principes, secundo, quinam abbates sint status imperii, & votum habeant in comitiis imperialibus, tertio, quinam abbatissae se scribant imperii principissas, aut saltem jure statuum gaudeant;

Inter abbates S. R. I. principes primo venit abbas & princeps Fuldensis

Das Stifft Fulda.

Principalis haec abbatia ordinis S. Benedicti fundata est anno 744. a S. Bonifacio, & a Carolo Magno

ac Pipino ditionibus & bonis ditata; est fere ditissima Germaniae Abbatia. Modernus abbas est:

Reverendissimus ac Celsissimus

S. R. I. Princeps ac Dominus,

D. Adalbertus,

Ex perillustri familia de Schleiffas, electus anno 1700. Neo-electus abbas pro obtinenda investitura nullam solvit taxam imperialem: residentia principis & monasterium principale est in civitate Fuldensi, territorium ejus vocatur Buchonia, intra Hassiam & Franconiam sita; plurimas numerat praeposituras & satrapias; hic Abbas & Princeps se scribit Cancellarium Augustae sive Imperatricis, nulli episcopo est subiectus, sed immediate dependet a sede pontificia, est Primas abbatum per Germaniam. Unicum habet officialem hereditarium, scilicet Mareschallum, quod officium pertinet ad familiam de Schlicht vel Görz,

Huic

Huic succedit ducalis abbatia
Campidonensis.

Das Stiff Kempten.

2 Est hæc abbatia ordinis S. Benedi-
dicti, fundata ab Hildegarde, Caro-
li Magni conjuge, circa annum 777.
Primusque ibidem Abbas erat An-
delgarius, adhuc principatum per-
tinet territorium Buchembergenſe,
caſtrum Illerbergense, diverſa bona
in Algow, Sagow, Riſgow, Heyl-
pertſgow. Dicitur etiam ſub ſe
habere 72. parochias & totidem
vaſallos. Princeps hic ſe ſcribit
Auguſta five Imperatricis Archi-
mareſchallum, inter officiales hære-
ditarios Archi-dapiferum numerat
Duces Bavariæ, Archi-pincernam
habet Duces Saxonix. Modernus
Abbas & Princeps eſt:

Reverendiſſimus & Celiſſimus

S. R. I. Princeps ac Dominus,

D. Rupertus.

Natus eſt ex perantiqua & perillu-
ſtri ſtirpe L. Baronum de Pottmann
in Streiſlingen, electus an. 1677. ma-
gni huius Principis merita abunde
nota ſunt imperio, quem quondam
Salisburgum erudivit convictorem,
& imperium hæcenus ſenſit in
omni litteratura ac inſigni prudentia
celeberrimum, & ultimo came-
ræ imperialis viſitatoreſt zeloſiſſi-
mum. Huic ſuccedit:

3 Principaliſ abbatia Murbacenſis,
ſita in ſuperiori Alſatia, ordinis
S. Benediicti, fundata circa annum
724. a Duce Alemanniæ Everhardo.
Modernus Abbas eſt Reverendiſ-
ſimus ac Celiſſimus Princeps,

Philippus Everhardus.

Ex comitibus de Lowenſtein &
Wertheim. Hanc ſequitur:

Præpoſitura Berchtholſgadenſis,
Canonicorum regularium S. Au-
guſtini, fundata circa annum 1108. 4
a Bernige & Cunone eorumque
matre Immengarde, Comitibus de
Sultzbach. Erat hæc præpoſitura
exempta ab omni iuriſdictione epi-
ſcopali, ſed ab anno 1384 perhibe-
tur præſtare juramentum fidelitatis
Archi-epiſcopo Salisburgenſi, Ar-
chi ducibus Auſtriæ & Ducibus
Bavariæ. Modernus Princeps &
Præpoſitus eſt Sereniſſimus Prin-
ceps Joſephus Clemens, e Ducibus
Bavariæ, de quo alibi. Ordine
deinceps ſequitur:

Die geſürſtete Abbtſey Stablo

Abbatia Stabuleniſis, ordinis
S. Benediicti, fundata a Sigeberto 5
Auſtraliæ Rege circa annum 653.
ſita in epiſcopatu Leodiendi. Ab-
bas Stabuleniſis inſignitus eſt titulo
S. R. I. Principis. Huic ſuccedit:

Die geſürſtete Abbtſey zu Corvey.

Abbatia Corbeyeniſis ordinis 6
S. Benediicti fundata circa annum
815. a Ludovico Pio Imperatore;
inſignita eſt titulo S. R. I. Principis,
nulli epiſcopo ſubjecta, modernus
& anno hoc præſente 1714. Electus,
eſt,

Reverendiſſimus ac Celiſſimus

Princeps ac Dominus,

D. Maximilianus.

Ex prænobili familia de Horrich, ex
ducatu Juliaceniſi.

His accedit: Principaliſ abbatia 7
St,

St. Gallensis, die gefürstete Abtey St. Gallen. Reverendissimus & Illustrissimus Princeps ratione quorundam bonorum se scribit Principem imperii, quamvis ipsa ecclesia & monasterium sita sint in Helvetia; est ordinis S. Benedicti.

⁸ Principalis abbatia Einsidensis, die gefürstete Abtey Maria Einsiden. Reverendissimus & Illustrissimus ejusdem celeberrimi cœnobii Princeps & Abbas titulo Principis quidem est insignitus, votum tamen & sessionem in Imperio non habet.

⁹ Sunt præterea adhuc alii tres Abbates, Principes in Helvetia, scilicet der Abt und Fürst zu Pfeffers, der Fürst zu Diesenthis, der Fürst zu Murri, qui pariter votum & sessionem in imperio non habent.

¹⁰ Denique principatus & præpositura Elvacensis olim erat abbatia, ordinis S. Benedicti, modo autem in ecclesiam equestrem canonicorum sæcularium est commutata.

Abbates S. R. I. Principes sequuntur abbatia imperio Romano-Germanico immediate subjecta, quæ proinde inter status imperii numerantur, & quidem ad scamnum Suevicum pertinent:

¹¹ 1. Salmansweiler, Ord. Cisterciensis. 2. Weingarten, Ord. S. Bened. 3. Ochsenhausen, O. S. B. 4. Elchingen, O. S. B. 5. Irtingen, O. S. B. 6. Ursperg, Ord. Præmonstratensis. 7. Roggenburg, Ord. Præmonst. 8. Munichsroden, Ord. Præmonst. 9. Weitenau, Ord. Præmonst. 10. Schussenrieth,

Ord. Præmonstr. 11. Marstall, Ord. Præmonstr. 12. Petershausen, Ord. S. Bened. 13. Wettenhausen, Can. Regular. 14. Gengenbach, Ord. S. Bened. 15. S. Blatii, Ord. S. Bened. 16. Ottobayren, Ord. S. Bened. 17. Zweyfallen, O. S. B.

Ad scamnum Rhenanum pertinent: 1. Kayfersheim, Ord. Cisterciensis. 2. Bruchsal sive Odenheimense, Ord. S. B. 3. Werden, O. S. B. 4. S. Udalrici & Affra, Augustæ Vindelicorum Ord. S. Bened. 5. Monasterium in valle S. Gregorii. 6. S. Georgii in civitate Ilniensi. 7. S. Cornelii, Cornelii Münster, O. S. B. S. Emerani Ratisbonæ. O. S. B.

Principes Abbatissæ sunt I. Abbatissa Essensis, die Äbtissin und Fürstin von Essen. Abbatia hæc fundata est ab Alfrido episcopo Hildesienfi circa annum 870. Personæ quæ hic suscipiuntur, ad minimum debent esse ex familiis Baronum, & sunt numero 52. non sunt obstrictæ votis claustralibus. Moderna Abbatissa est Bernardina Sophia ex comitibus de Ostfriesland & Riedberg.

Abbatissa & Principissa Buchaviensis, die Äbtissin zu Buchau an Federsee. Abbatia hæc fundata est ordinis S. Augustini, omnibus ibidem liberum est ad matrimonium transire, & ecclesiæ renuntiare, præterquam soli abbatissæ id non amplius licet. Moderna, abbatissa

tissa est, Maria Theresia, Comitissa de Montfort.

III. Abbatissa Quendlinburgenfis, quæ abbatia fundata est circa annum 930. ab Henrico I. Imperatore; sed anno 1539. fuit reformata, & ex eo tempore canoniffa fuerunt amplexæ confessionem Augustanam, eandemque hodieum retinent.

IV. Abbatissa Andlaviensis, die Nebtiffin von Andlau. Abbatia hæc sita est in inferiori Alfatia, fundata à Richarda, Caroli Crassi conjugæ, circa annum 880. Moderna est Anna Sabina de Hugshofen.

V. Abbatissa Lindaviensis, die Nebtiffin zu Lindau am Bodensee. Abbatia fertur esse fundata ab Adalberto Comite de Rohrbach anno 866. ad quam solæ filix nobiles & illustres suscipiuntur. Anno 1689. electa fuit Maria Magdalena, Comitissa de Halweil.

VI. Abbatissa Herfortensis, die Nebtiffin zu Herfort in Westphalen. Abbatia hæc dicitur initium ac foundationem sumpsisse circa annum 815. a Ludovico Pio Imperatore. Modo hæc abbatia addicta est Protestantibus. Abbatix autem eminentia partim ex eo relucet, quod suos habeat officiales hæreditarios, inter quos dapiferum numerat D. de Lederbur, Mareschallum D. de Morrien in Rheve, Pincernam D. de Munich. Venationum Præfectum, Comitem de Biland.

VII. Abbatissa Grinrodensis, die Nebtiffin von Grinrod oder Gerrod

am Harß. Fundata est hæc Abbatia a Comite Gerone Sylvæ Hyrcinix circa annum 960. Abbatia hæc confessionem Augustanam amplexa fuit anno 1521. Moderna abbatissa est, Henrietta Christina, Ducissa Brunswicensis.

VIII. Abbatissa inferioris monasterii zu Nieder-Münster Ratisbonæ, quæ abbatia fundata est a Juditha, Ducissa Bavarix, circa annum 900. suscipiuntur hic non nisi nobiles filix, quæ antiquam prosapiam per legitimos ascendentes probare possunt, quibus liberum semper manet, recedere ab ecclesia & matrimonium eligere. Moderna abbatissa est Joanna Francisca ex Baronibus de Muggenthal.

IX. Abbatissa superioris Monasterii zu Ober-Münster Ratisbonæ, quæ ecclesia fuit condita a matre Caroli Crassi, & eodem jure fruitur, quo præcedens. Moderna abbatissa est Maria Theresia ex Baronibus de Sandizell.

X. Abbatissa Gandersheimensis, zu Gandersheim im Braunschweigischen. Fundata fuit hæc abbatia a Leudolfo Magno Saxone, circa annum 843. & modo profitetur confessionem Augustanam. Moderna Abbatissa est Henrietta Christina, Ducissa Luneburgo-Brunswicensis.

Abbatix foeminarum, quæ Principum titulo quidem carent, immediati tamen status imperii sunt, recensentur hæc, &:

I. Est Abbatia Heigenbacensis, zu Heigenbach / fundata circa annum

Fff

num

num 1233. a duabus monialibus ex familia de Rosenburg & Landenburg, sita in Suevia prope Bibracum, est ordinis Cisterciensis.

II. Abbatissa Gutencellensis, Gutzenzell fundata a duabus sororibus Comitissis de Schlofsberg, sita in Suevia intra Ulmam & Memmingam.

III. Abbatia Rothmonasteriensis, Rothen-Münster fundata anno 1626. ab Hemma Baronissa de Wildenberg, ordinis Cisterciensis, sita in Suevia prope Rothwilam,

IV. Abbatia Bayndensis zu Bänd/ fundata seculo 13. à Barone Schenck de Winterstett, Ord. Cisterciensis. Sita in Suevia prope Ravensburg.

V. Abbatia Burscheidentis, ex monasterio virorum anno 1220. versa in Abbatiam foeminarum, Ordinis S. Bened. sita prope Aquisgranum.

VI. Abbatia ad S. Joannem Lubeckæ, quæ modo addicta religioni Protestantium; Abbatissa per suos delegatos adhuc habet vocem & sessionem in Comitibus Imperii.

§. VIII.

DE NUNTIIS SIVE LEGATIS SEDIS APOSTOLICÆ.

SUMMARIÆ.

1. Dignitas Nuntiorum Apostolicorum. 2. Quotuplex sit differentia legatorum sedis Apostolicæ. 3. Sunt instar Romanorum Proconsulum & Præsulum in Provincia legationis. 4. Possunt condere statuta etiam post discessum suum valitura. 5. Possunt super causa electionis Episcopi examen instituere. 6. An & quando possit se immiscere causæ alteri specialiter delegatæ. 7. Potest judicem delegatum prevenire. 8. Potest sententiam judicis à Papa delegati confirmare. 9. Legati à latere in quo sint digniores Nuntii

Apostolicis? 10. Legati à latere an & quatenus possint conferre beneficia in Provincia sua legationis. 11. Quæ beneficia excipiantur. 12. Legatus à latere, vel qui missus cum potestate legati à latere, an & quatenus possit absolvere ab excommunicatione reservata Pontifici. 13. Quid proprium sit legatis missis seu Nuntiis Apostolicis. 14. Quæ prerogativa competat legatis natis. 15. Recensentur diversi legati nati variarum Nationum. 16. Legati in Provinciis sibi assignatis habent jurisdictionem ordinariam.

1. Maxima inter personas ecclesiasticas refulgent eminentia legati sedis apostolicæ, quos huc refero,

non quasi ordo dignitatis eos huc juberet collocandos, cum eosdem alias statim post cardinales retulisset,

fem, sed quia extraordinaria nec perpetua, ut alii prælati, dignitate aut jurisdictione funguntur.

2 Legati sedis apostolicæ in triplici sunt differentia, legati à latere nimirum, legati missi, legati nati, *legati à latere* dicuntur, qui ex collegio cardinalium ad latus Pontificum Romæ residentium, ex causa legationis in provincias destinantur; *Legati missi* seu *nuntii apostolici* compellantur, qui extra collegium cardinalium ad imperatores, reges, principes, provincias ablegantur. *Legati nati* vocantur, quibus legationis munus cum officio & dignitate quasi connascitur.

Quæres 1. *Quanam sint communia omnibus legatis?*

3 Resp. Quod sint 1 instar Romanorum proconsulum & præsidum, in provincia legationis jurisdictionem & gubernationem habentes, ut ibidem, *evellant & dissipent, & edificent & plantent.* Prout loquitur Clemens IV, in *cap. legatos 2. de offic. leg. in 6.*

4 Secundo: Quod statuta possint condere, post suum discessum quoque duratura, *dict. cap. legatos. & cap. ult. eod.* proindeque in prima statim instantia per viam simplicis quærelæ jure decretalium adiri possunt. *cap. cum non ignoretis 1. de offic. legati* quamvis per concilium Trid. *sess. 24. de reform. cap. 20.* statutum fuerit primam instantiam episcopis seu iudicibus ordinariis, nequidem à sedis apostolicæ legatis præripi vel auferri debere, P, En-

gel n. 10. *de offic. leg.* P. König. *ibid.* n. 9. P. Wiestner. *ibid.* n. 9. nisi scilicet ordinarius intra biennium à die motæ litis numerandum negligat, vel nisi per appellationem à sententia definitiva ad legatum devolvatur.

Et in ipso appellationis processu observandum est *cap. 3. de appellat. in 6.* ut decernit idem Trident. *sess. 22. cap. 7.* & quoad appellationem in causis criminalibus observari debet decretum ejusdem concilii *sess. 13. cap. 3. de reform.*

Tertio: Potest legatus sedis apostolicæ etiam super causa electionis episcopi examen instituere, ita tamen, ut examen & informationes ad Papam mittere debeat, & ex eo tempore non possit amplius in causa procedere, quia interim suspensa est ejus jurisdictione. Prout sumitur ex *cap. licet 5. de offic. legat.* Ratio est, quia si iudex examen causæ, seu causam instructam ad principem seu superiorem referre decrevit cum partium approbatione, & tamen pendente relatione procedat, irritus est processus, tanquam factus à iudice in competente; alioquin enim, si inferior interim posset aliquid in causa procedendo immutare, videretur superioris authoritati illudere. *l. 13. C. de appellat. l. 1. C. de relat. can. 12. caus. 2. quest. 1.*

Quarto: Quamvis legatus sive nuntius (etiam de latere) non possit causam specialiter à S. Pontifice alteri delegatam, ad suam cognitionem trahere, vel sententiam à delegato

Fff 2

delegato in causa speciali, secundum formam mandati, latam irritare, adeoque se non possit immiscere cognitioni ac processui certæ causæ specialiter commissæ, nec impedire commissionem specialem, *cap. studuisti. 2. de offic. legati*, quia scilicet mandatum generale non derogat speciali, quoad illam speciem; neque jurisdictio minoris judicis expirat præsentate majore, *can. 39. caus. 11. quest. 1. can. 6. dist. 95.* id tamen limitatur, nisi causa nova, vel antea non prævisa à delegante superveniat, qua cognita verisimiliter non emanasset illa commissio specialis; quo casu legatus generalis prohibere potest delegato speciali, ne in negotio sibi commissio procedat, vel formam procedendi ei præscribere. *arg. l. 10. ff. mandat. Abbas in cap. 2. n. 2. de offic. legati* limitatur etiam secundo, nisi delegatus specialis contra formam mandati apostolici procedat, tum enim legatus generalis se immiscere & acta ejus rescindere aut declarare potest, quia jurisditionem super causa specialiter commissâ habitualiter retinet. *Imola in cap. 2. n. 3. de offic. legati* idque colligitur argumento à contrario sensu, quia per *cit. cap.* non potest legatus generalis sententiam delegati specialis, si secundum formam mandati lata sit, irritare; ergo si contra formam mandati lata sit, irritare eam poterit. Idem dicendum, si sententia delegati ex alio capite sit nulla, ut quia lata contra jus constitutionis;

tunc enim legatus generalis non impeditur cognoscere & declarare, illam esse nullam.

Quinto: Potest legatus generalis seu ordinarius delegatum in causa prævenire & causam contra impetranter mandatum seu commissionem specialē cognoscere, antequam litteræ commissionis sint præsentatæ judici delegato, quo casu poterit legatus in causa cæpta progredi; secus si illæ jam fuerint præsentatæ delegato, quia quoad exercitium jurisditionis non attenditur tempus datæ, sed præsentationis litterarum. Hostiensis & alii apud Fagnanum *in cit. cap. studuisti 2. n. 12. de offic. legati.*

Sexto: Quamvis legatus generalis non possit sententiam delegati sedis apostolicæ irritare, potest tamen sententiam rationabiliter latam à delegato confirmare, & executioni mandare, *cit. cap. 2. in fin.* Quæ confirmatio saltem est approbatio quædam seu testimonium quoddam, ad hoc inserviens, ut legatus sententiam à delegato latam, & à se approbatam, nullitatis postea arguere non possit. Glossa *in cit. cap. 2. V. confirmare*, & ibidem Hostiensis *V. eod. Abbas ibid. n. 5. de offic. legat.*

Corollarium. Quæ dixi hætenus communia esse legatis, & quæ dicam paulo inferius de speciali jurisditione ac potestate, ita intelligenda sunt, quod pendeant tum absolute, tum quoad extensionem aut restrictionem ex vo-
lun-

Iuntate Pontificis delegantis. Layman. in cap. 4. n. 4. Pirrhing §. 2. n. 3. de offic. Legat.

9 Quæres 2. Quenam sit potestas specialis legati à latere?

Resp. 1. Legatus à latere seu Cardinalis majorem, quam alii legati potestatem habet, ideoque eo velut digniore præfente, legatus missus, qui non est à latere, non potest exercere potestatem legationis suæ, sed ipsius officium, licet non omnino expiret, interim tamen quoad exercitium est suspensum, dum Cardinalis legatus ibidem moratur. cap. 8. de offic. legat.

10 Resp. 2. Legatis à latere concessum est, ut ratione muneris sui, adeoque jure ordinario, conferre possint beneficia, in provincia ad quam sunt destinati. cap. 1. in fin. dist. iii. in 6. Pirrhing. loc. cit. §. 3. n. 8. quare sicut Papa, ita & legatus à latere in sua provincia concurrit cum quolibet ordinario in collatione beneficiorum, ita ut inter eos sit locus præventioni, & legati collatio præferatur collationi ordinarii, si utraque eodem tempore facta sit. cap. 31. de præbend. in 6. alii tamen legati sedis apostolicæ, qui non sunt à latere, sive sint nuntii missi, sive legati nati, ex officio legationis sibi generaliter commissæ, nullam habent potestatem conferendi beneficia, nisi hoc ipsis specialiter sit concessum. cap. 1. d. iii. in 6. cap. 4. de supplend. neglig. Prælat.

11 Resp. 3. Quamvis legatus a la-

tere possit conferre beneficia, id tamen non extenditur ad ecclesias cathedrales, regulares, aut collegiatas, vel etiam dignitates, quæ in cathedralibus, post episcopatum majores sunt, & per electionem capitularem conferuntur, has enim legatus suæ ordinationi, collationi, provisioni, aut dispositioni, reservare aut se immiscere, vel electores impedire non potest, quominus libere, cum ecclesiæ vacabant, eligere vel postulare possint, & quidquid contra actum fuerit, eo ipso irritum fit & inane. cap. 4. in Princ. d. iii. in 6. Ratio est, quia id cederet in præjudicium electorum, quorum juri nec ipse Papa facile derogare solet, sed liberam eis eligendi potestatem relinquit. arg. cap. 16. §. illis vero. de præbend. in 6.

Resp. 4. Legatus a Latere nequit conferre beneficia a summo Pontifice suæ collationi reservata, sive generaliter sive specialiter, absque speciali ejus mandato, nam in reservatis scdis Apostolicæ legatus se immiscere non potest. cap. 4. de offic. leg. nec beneficia vacantia in curia. cap. 2. de præbend. in 6. nec etiam potest legatus Papæ conferre beneficia litigiosa. arg. cap. 1. & 2. ut lite pendente. quæ non ab aliis, quam à Papa conferri possunt.

Corollarium. Quæ hæcenus dicta sunt de legatorum potestate conferendi beneficia, probabilius non procedunt, quoad illa beneficia intra 6. menses alternos assignatos per concordata, Germaniæ or-

dinariis collatoribus, eos praeveni-
endo; quia haec concordata Nico-
lai V. cum Natione Germanica ha-
bent rationem pacti, cui nec sum-
mus Pontifex derogare solet. Lay-
man. in cap. dilectus. 6. n. 2. de off. legat.

¹² Resp. 5. Legatus à latere, vel qui
potestate legati à latere missus est,
etiāsi Cardinalis non sit, à die e-
gressus sui ex urbe usque ad diem
reditus in urbem potest absolvere
quoscunque clericorum, aut eccle-
siasticarum personarum percussio-
res ab excommunicatione contracta,
etiā propter percussione[m] enor-
mem, siue illi sint de provincia, ad
quam missus est legatus, siue de
alia, etiā post legationem fini-
tam, dummodo à summo Pontifice
non sit revocatus. Colligitur ex
cap. 9. cap. 4. de off. legat. Molina. tract.
de Justit. disp. 9. n. 4. idque introdu-
ctum est tum ob reverentiam Apo-
stolicae sedis, cujus vices gerunt ta-
les legati, tum in favorem anima-
rum, ut periculum morae evitetur.
Non tamen potest talis legatus ab
aliis excommunicationibus Papae
reservatis absolvere, sine speciali
concessione seu mandato, quia in
istis exorbitantibus & prohibitis non
debet fieri extensio de casu ad casum
non expressum. Abbas in cap. penult.
n. 4. de offic. judic. delegat.

Quaeres 3. Quid proprium sit legatis
missis seu Nuntiis Apostolicis?

¹³ Resp. Nuntius Apostolicus praeter
excommunicationem, à subditis
suae provinciae vel etiā Advenis in
sua provincia per injectionem ma-

nuum in clericos contractam, à
qua absolvere, potest etiā aliqua
leviora in legationis indulto non
comprehensa, facere. Per text. in
cap. 9. de offic. legat. & ibidem Panor-
mitanus n. 6. cap. 6. de praesumpt. cap.
18. de accusat.

Quaeres 4. Quid proprium sit legatis
natis?

Resp. Eis proprium esse, quod¹⁴
eorum potestas non sit personalis,
velut est potestas ceterorum lega-
torum, sed realis atque in succes-
sore in dignitate transitoria cap. 13.
de Privileg. ceterum legatus natus
nequidem provinciales subditos
absolvere potest ab excommunicati-
one lata in percussorem clerici, quia
alias tales percussores nunquam de-
berent pro ab absoluteione petenda
adire Papam, cum haberent praesentem
superiorem, qui eos absol-
vere posset, & sic clerici illius pro-
vinciae perderent privilegium ca-
nonis.

Porro legatus natus olim in Ger-¹⁵
mania nostra erat Archi-Episcopus
Magdeburgensis, nunc autem est
Salisburgensis; in Anglia Archi-
Episcopus Cantuariensis, in Italia
Pisanus, in Gallia Rhemensis, in Hi-
spaña Toletanus, in Polonia Gnesn.

Corollarium. Omnes isti legatis¹⁶
Apostolici in Provinciis ad quas
sunt deputati, vices Papae gerunt, &
loco ipsius ordinariam jurisdictionem
in omnes de Provincia exercent,
atque Apostolica auctoritate fun-
guntur, ideoque vicarii Papae sunt &
dici possunt, cap. 1. in fin. de off. legat.
§. IX.

§. IX. & ultimus.

DE PRIVILEGIIS OMNIUM PERSONARUM
ECCLESIASTICARUM,

SUMMARIA.

1. Privilegium fori quid sit? 2. Quamnam gaudent hoc privilegio. 3. An persona ecclesiastica post assumptum clericatum aut professionem religiosam possit in foro seculari conveniri de contractibus aut delictis in seculo admisis? 4. An clericus dimisso clericatu, vel novitius monasterio egressus, possint à iudice laico castigari ob delicta in clericatu vel novitatu admissa. 5. An clericus heres laici teneatur in foro defuncti laici comparere, si tanquam heres actione quadam defuncti nomine conveniatur. 6. Si lis cum defuncto in foro seculari jam coepa sit, an tunc ab herede clerico ibidem continuari debeat? 7. An clericus actor possit coram iudice laico reconveniri? 8. Quale forum clericus in actione reali sortiatur. 9. Personarum Ecclesiasticarum forum competens in causis criminalibus. 10. Si clericus in servitio vel ministerio apud Principem saeculares constitutus delinquat vel ex-

cedat, an ratione delicti ab iisdem Principibus puniri possit? 11. Si clericus non solvit vectigal aut gabellam in emptione venditione praestitutam, an ipsius merces in commissum cadant. 12. An Clericus reus laese majestatis ab offenso Principe coerceri possit. 13. Forum competens clericorum in causis feudalibus. 14. Clerici nequeunt renuntiare privilegio fori. 15. Privilegium Canonis quid sit & quos effectus producat. 16. Hoc privilegium quando locum non habeat & obtendi non possit. 17. Describitur privilegium competentiae. 18. Quibus competat? 19. Quando locum non habeat. 20. Immunitas Clericorum quotuplex. 21. Immunitas personalis quid sit. 22. Ad qua se extendat immunitas personalis. 23. An summus Pontifex potuerit Clericis concedere Immunitatem personalem. 24. Immunitas realis quid sit & ad qua se extendat. 25. In quo casu hac immunitas cesset.

Privilegia clericorum quadruplicia sunt (nimirum principaliora) fori, canonis, competentiae, immunitatis. Hinc

Quaeres 1. Quid sit privilegium fori?

Resp. Privilegium fori est prerogativa, qua personae ecclesiasticae à jurisdictione saeculari exemptae,

nullum contra se iudicem agnoscunt, quam ecclesiasticum; hoc privilegio: primo gaudent non tantum clerici strictè sic accepti, sed & clerici paulo latus sumpti, quot. 2. quot nimirum in sortem Domini cooptati, saeculo & rebus saecularibus renunciarunt, hoc est: omnes regulares utriusque sexus. c. 15. can. 38. caus.

caus. 11. quest. 1. cap. 3. de immunit. eccl. in 6. auct. causa quæ. auct. statui- mus. C. de episcop. & cleric. nov. 123. cap. 21. tales sunt secundo: ex clericis qui in minoribus constituti, aut beneficiū habent, aut habitum cum tonsura gerunt, simulque alicui eccl. ex mandato episcopi inserviunt; vel in seminario clericorum aut in aliqua schola vel universitate de licentia episcopi, quasi in via ad majores ordines suscipiendas versantur. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 6. tales sunt tertio & illi clerici, qui in majoribus constituti habitum ex causa, vel sine causa dimittunt, si modo vel ab episcopo ter, vel à synodo sub expressa comminatione amittendi privilegii semel moniti resipuerint; & hi omnes ut rei conveniri debent coram competente iudice ecclesiastico; quando enim actoris vices sustinent, subintrat vulgata regula: quod actor sequatur forum rei. cap. 1. & 8. de foro complet.

3. Dubitari potest, an persona ecclesiastica, post assumptum clericatum aut religiosam professionem emissam, possit in foro seculari conveniri, de contractibus aut delictis in statu laicali admissis?

Resp. Distinguendum esse: an clericatus citra fraudem & ex sancto Zelo sit susceptus, aut professio emissam, quo casu conveniri nequit coram iudice laico. an vero in fraudem legis, ut evitet supplicium? & tali casu conveniri posse affirmandum est, cum Farinacio *lib. 1. p. 1. crim. tit. 1. quest. 8. n. 104.* Covarruv. *pract. 99. cap. 32. n. 4. conclus. 1. & 2,*

Ratio prioris partis est, 1. quia jura hæctenus citata personas ecclesiasticas absolute eximunt à foro seculari, 2. est regula generalis, eos qui una cum statu forum mutant, super actibus præteritis in foro deserto conveniri non posse. *l. 12. in princ. ff. de accusat. l. 4. §. 5. ff. de re milit. insuper est textus specialis in clement. 1. de vit. & honest. cleric.*

Ratio posterioris membri fundatur tum in *l. ult. in princ. ff. de re milit. l. 21. C. ad l. Cornel. de fals. ubi qui militiam vel decurionatum susceperunt, non possunt se eximere foro, cui ratione delicti antea perpetrati subjecti erant; Tum etiam in regula juris, quod sua fraus & dolus nemini debeat patrocinari. cap. 16. de rescript. Quodque privilegium clericorum non debeat esse fomentum & fomes delictorum.*

Dubitari potest 2. An Clericus dimisso clericatu ad sæculum reversus, vel novitius monasterio egressus, possint à iudice laico castigari ob delicta in clericatu vel monasterio commissa?

Resp. Negative. ita Barbofa *J. E. V. lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 98.* Marta *de jurisdict. part. 4. casu 121.* Covarruv. *loc. cit. cap. 31. n. 8.* Ratio est, quia in castigandis delictis ad hoc ut delinquens gaudeat suo privilegio, inspicitur tempus delicti. *arg. l. 1. in princ. ff. de panit.* tunc enim privilegium maxime operari debet, ubi est maximè necessarium, quod sit tempore delicti, quo forum speciale contrahitur. Cum ergo

ergo cum in casu posito personæ delinquentes, admisi delicti tempore privilegio fori clericalis munitæ fuisset præsumantur, id privilegium etiam postea retinere censendæ sunt.

Cum itaque personæ ecclesiasticæ quoad forum in actionibus personalibus sint privilegiatæ: dubitari potest

5 Primo: An si clericus hæres sit laici, teneatur in foro defuncti laici comparere, si tanquam hæres actione quadam defuncti nomine infestetur? & quidem si lis cum defuncto nondum sit cæpta, satis convenit inter canonistas & civilistas, clericum in foro proprio conveniendum esse, juxta Abbatem in *cap. quia 11. de judic. n. 12.* Covarruv. *pract. q. q. cap. 8. n. 4.* Gail. *1. lib. 1. obs. 37. n. 10.* Ratio desumitur ex *l. 19. in princ. ff. de judic.* ibi: *hæres absens ibi defendendus est, ubi defunctus debuit, & conveniendus, si ibi inveniat, nulloque suo proprio privilegio excusatur.* cum ergo privilegium fori, quo gaudent clerici, non sit clericis in singulari proprium & speciale, sed universo clericorum ordini commune, ac in corpore juris clausum, certe clericus tanquam hæres laici in foro defuncti conventus, recte communi suo privilegio excusatur.

6 Major controversia urget, si lis cum defuncto in foro sæculari jam cæpta sit, an tunc ab hærede clerico ibidem continuari debeat?

Affirmativam tenet Covarruv. *cit. cap. 8. n. 8.* Gail. *d. obs. n. 8. & 9.*

Haunold. *tom. 5. tract. 1. n. 237.* quorum ratio prima est, ex *l. 30. ff. de jud.* quia judicium, ubi acceptum semel, ibi & finem accipere debet, cum instantia cum defuncto contracta, hæredem quoque obstringat. 2. Fundantur in identitate personarum, hæredis & defuncti, quorum uti actiones & obligationes sunt eadem, sic & judicium est idem. *l. 34. ff. de tit.* 3. Æquitas naturalis nullatenus pati videtur, ut actoris causa ob hæredis personam evadat deterior, isque in una instantia duplicem judicem adire cogatur.

Resp. Negative. Ratio prima est, ex *l. 19. in princ. ff. de judic.* ubi indefinite deciditur: hæredem in foro defuncti non esse conveniendum, quando non proprio sed communi & in corpore juris clauso privilegio munitus est, nec distinguitur, sit ne lis cum defuncto jam cæpta, nec ne; quapropter aliis quoque distinguere non erit licitum. 2. In *l. 32. §. 4. ff. de recept. qui arbit.* ubi Jctus Ethnicus ait: *sacerdotio obviente non cogi arbitrum sententiam dicere; Id enim non tantum honori personæ, sed & majestati Dei indulgetur, cujus sacris vacare sacerdotes oportet.* si ergo, dum clericatus supervenit ex parte arbitri, post arbitrium jam susceptum, arbiter clericus non amplius cogi possit ad sententiam dicendam, quia videlicet & statum & personam & forum mutavit: quis coget clericum ad judicium in foro sæculari profequen-

Ggg

quen-

quendum, si laico in lite succedat? cum & ipse statum & personam ac forum mutaverit? 3. Si clericus litem cum defuncto inchoatam, coram iudice saeculari teneretur prosequi, id proveniret ex titulo praeventiois. Atqui id titulus praeventiois efficere nequit: sicut enim tollere non potest privilegium fori clericalis, & facere ut clericus, coram iudice laico comparere debeat, sic efficere non potest, ut iudicium coram eodem finire obstringatur.

Resp. ad 1. Quod quidem iudicium in uno loco captum, in eo continuandum sit, sed hoc tamen principium fallere, quando succedit persona privilegiata; sicuti & tunc fallit, quando causa inferiori iudicio jam pendens a superiori advocatur.

Resp. ad 2. Quod iura, obligationes ac forum defuncti & haereditis communia sint, hac tamen communione non obstante haereditem non posse conveniri in foro defuncti, si forum iure communi privilegiatum haeres sortiatur. vel defunctus & haeres sunt una persona, ita tamen ut haeres privilegium quod habet non amittat, C. patet in pupillo & minorene, qui si majorenni succedat, nec praescriptionis, nec restitutionis privilegium amittit, per l. 19 ff de Minor. 25. ann. sunt una persona, ita ut haeres privilegium iure communi concessum amittat N.

Resp. ad 3. Negando quod

aequitas naturalis prohibeat, ne actor in una instantia duplicem adire iudicem cogatur, prout patet, cum supremus iudex causas in inferiori iudicio jam pendentes ad se advocare possit, absque eo quod ulli praedictum causare censeatur, quia expensas majores, quae tunc causantur, is qui temere litem aut incepit aut suscepit, refundere tenetur; vel distinguo aequitas prohibet, ne quis in eadem instantia teneatur adire duplicem iudicem Laicum & in foro saeculari T. si succedat iudex ecclesiasticus, & impediatur privilegium commune quoniam prior instantia observari possint. N. nunc

Quaeres 1. Si Clericus laicum coram iudice laico convenit, an possit clericus coram eodem iudice a convento reconveniri?

Resp. Negative. ita Panormitan. in cap. 4. de iudic. n. 2. Layman. ad cap. 1. de mut. pet. conclus. 4. D. König. ad tit. de mut. petit. n. 8. Pirrhing. ibid. n. 9. Umm. de Proc. disp. 10. th. 2. num. 8.

Ratio est, quia haec reconventio clerici coram iudice saeculari nec iure civili nec canonico permissa est; non iure civili: hoc enim nec potuit nec voluit, generalitate suorum textuum in l. 22. ff. de iudic. l. 14. aub. & consequenter. C. de sent. & interlocut. Nov. 96. cap. 1. & 2. Clericis reis forum suum privilegiatum auferre, cum non genus speciei, sed species generis deroget. nec etiam iure canonico: id enim cum abso-

absolute jubeat, ut clerici tanquam personæ superioris ordinis judicentur à judicibus ejusdem ordinis, nec inferiorum seu laicorum arbitrio submittantur. *can. 6. can. 7. & seqq. dist. 96. cap. 17. de judic. cap. 2. cap. 4. cap. 5. cap. 12. cap. 13. de foro compet.* prohibet quoque ne coram laico iudice reconveniantur, cum eadem prorsus ratio conventionem & reconventionem prohibeat, ne videlicet illi, qui alterius & superioris sunt ordinis, ab iis, qui inferioris sunt ordinis, judicentur.

Probatur 2. Clerici nequeunt iudicis sæcularis jurisdictionem in se prorogare; jam autem reconventio fundatur in tacita prorogatione jurisdictionis *l. 14. C. de sentent. & interloc.* ubi Imperator rationem introductæ reconventionis reddit, *cujus enim, inquit, in agendo observat actor arbitrium, eum & habere contra se iudicem in eodem negotio non dedignetur.*

Probatur 3. Clericus nequit reconveniri coram iudice laico, quoties causa ecclesiastica controvertitur *cap. 2. de judic. ibi: Laici Ecclesiastica tractare negotia non presumant.* Atqui quando clericus reconvenitur, tunc causa vere dicitur Ecclesiastica, denominatione à persona, quam tangit, desumpta.

Objicies 1. Si laicus clericum conveniat coram ecclesiastico iudice, coram eodem à clerico reconveniri potest. Ergo etiam si clericus laicum conveniat coram iudice laico,

poterit ibidem reconveniri: cum non deceat clericum esse melioris conditionis in reconventionem, quam laicum.

Resp. N. Conseq. disparitas inter clericos & laicos hæc est, quod inconveniens plane sit, superiorem ab inferiore judicari; cum tamen nullatenus dedecet, inferiorem superioris iudicio subterni.

Objicies 2. Iudex laicus non est absolute incapax jurisdictionis in clericum, cum eidem de facto actor clericus fuerit subjectus in ordine ad sententiam definitivam, quæ in non subditum pronuntiari non valet. Ergo.

Resp. ad antec. in clericum actorem non aliter exerceri jurisdictionem, quam negative, declarando scilicet per sententiam, nihil juris adversus reum ipsi competere. Cæterum, si etiam admittamus positive jurisdictionem in ipsum exerceri, eodem modo discurrere oportet, quomodo de legibus civilibus obstringi clericos docetur; vel etiam sententia contra clericum est justa vel injusta? Si prius: fringit clericum non aliter ac lex civilis justa, scilicet indirecte; si posteriorius: nullo modo habet robur.

Objicies 3. Clericus potest à iudice laico condemnari in expensas; & hoc ideo, quia æquitas naturalis postulat, ne causa principalis separetur à causa accessoria & connexa. Ergo clericus etiam reconveniri potest; quia æquitas naturalis suadet, ne causa conventio-

Ggg 2

nis

nis & reconventionis ob mutuam connexitatem dividantur.

Resp. 1. N. antec. Expensæ enim contra clericum temere litigantem in foro ecclesiastico probabilius pendendæ sunt.

Resp. 2. T. anteced. N. conseq. quia major connexio inter expensas & causam principalem intercedit, quam inter causam conventionis & reconventionis: nam prior connexio est ex natura rei, posterior ex libera dispositione juris positivi. 2. Altera disparitas est, quia condemnatio in expensas potest fieri citra usurpationem jurisdictionis in clericum, secus reconventio, in qua clericus ad causam citari, & si contumacem se ostenderet, processus in contumaciam formari deberet.

Quæres 2. Quale forum clericus in actione reali sortiatur?

Resp. Quod clericus non minus in realibus actionibus, considerato jure communi, foro privilegiato gaudeat. Abbas in cap. 10. de constit. n. 22. Covaruv. pract. quest. cap. 31. n. 5. P. Engel. de foro compet. n. 40. D. Konig. ibid. n. 30. D. Francisc. Schmier, tract. de judic. cap. 3. sect. 6. §. 3. n. 179. contra Gail. lib. 1. obs. 37. n. 4. Mynsing. centur. 1. obs. 22.

Ratio prima: Quia clericos in causis realibus quoque exemptos esse, deduci potest tum ex manifesto textu in cap. 4. de censib. in 6. tum quia personarum exemptio parum clericis prodesset, nisi & ratione bonorum quæ habent, exem-

pti forent, cum & in actione reali possessorem conveniri, ac si contumaciter absit, immisionem in illius bona decerni, constat ex l. 2. C. ubi in rem actio, unde enatum axioma ex l. 43. ff. de R. V. ea, quæ religionis adhærent, religiosa censerentur, ac bona conditionem personæ seu accessoria suam principale sequi. l. 28. in princ. ff. de usur. & fruct.

Ratio 2. Quia jus canonicum clericorum causas simpliciter & absolute eximit e potestate sæculari, nec vult clericos tanquam reos coram iudice profano stare. Atqui causa realis clericorum est causa clericalis, respiciens immediate commodum & incommodum clericorum, Ergo

Ratio 3. Quia & jus civile prorsus indistincte clericos a foro sæculari facit immunes. auth. nullus episcopus. auth. causa quæ. auth. clericus. auth. statuimus. C. de episc. & cler. in qualibet causa civili & pecuniaria clericos ad forum sæculare evocari prohibet; adeoque & causas clericorum reales quæ etiam civiles & pecuniariæ sunt, foro sæculari subtrahit.

Objicies 1. Actio realis non tam in personam quam in rem dirigitur. §. 1. inst. de act. ergo movenda est in foro rei sitæ, l. ult. C. ubi in rem actio.

Resp. Actionem realem in rem dirigi; jurisdictionem vero & iudicium non in rem velut aliquid in animatum & jurisdictionis incapax, sed in rei possessorem dirigi, & con-

consequenter actionem realem in foro rei sitæ institui quidem posse contra clericum, ita tamen ut episcopus rei sitæ adeatur. *cap. 3. de foro compet.*

Quoniam vero pluribus in locis consuetudo invaluit, ut clerici sine scrupulo iudicem profanum in causis realibus agnoscere cogantur, difficilior superest quæstio, an talis consuetudo defendi possit? *Covarruv. loc. cit. Zoëf. ad decret. de for. compet. n. 24. Schambogen ibid. n. 31.* & alii tacite eam defendere videntur, imo alii expresse eam defendunt ex ea ratione, quod consuetudo tantarum sit virium, ut legem humanam, canonicam & civilem tollere possit, adeoque & privilegium fori clericalis in actionibus realibus. Verum quia probabiliter exemptio clericorum ex jure divino descendit, ea per consuetudinem contrariam, sicut & ipsum jus divinum contraria consuetudine tolli nequit, imo etiam si descenderet ex solo jure humano, tamen contraria consuetudo non subsisteret, quia utroque jure canonico & civili reprobata. Nam consuetudo quævis immunitati ecclesiasticæ contraria damnatur per bullam Urbani Octavi editam 5. Junii Anno 1641. & quot annis per bullam cænæ coram Principum oratoribus solenniter promulgari consuetam reprobatur.

Denique argumentantur: Principes seculi res possunt jurisdictionem in bonis, quæ noviter ad Ec-

clesias vel personas ecclesiasticas transferuntur, jurisdictionem sibi reservare; *arg. cap. 23. de jure patron. cap. 4. de condit. apposit.* Ergo etiam possunt decernere, ut bona, quæ noviter ita transferuntur, petantur coram iudice sæculari. Ergo etiam possunt urgere observantiam hujus decreti. Ergo si de facto prætendant, ut in causis realibus respondeant clerici coram iudice sæculari, reprehendi nequeunt, quia signum est, quod tum ipsi, tum antecessores eorum, jurisdictionem sibi reservaverint in bonis ad ecclesias & personas ecclesiasticas translatis.

Resp. 1. Negando, quod citra consensum Pontificis talis reservatio subsistat, tum quia si talis reservatio esset per se licita, non deberet summus Pontifex consuli pro facienda contributione ex bonis ecclesiasticis, in casu necessitatis, quod tamen requiritur, *per cap. 4. & cap. 7. de Immunit.* tum quia pactum non potest habere majorem vim, quam statutum, quod tamen, si libertati ecclesiasticæ repugnet, declaratur irritum ab Imperatore Friderico *in autb. cassa C. de SS. Eccles.* interim, quando princeps aliquis per tempus immemorabile in causis clericorum realibus jus dixit, præsumptionem habet, quod jurisdictionem legitima & rite approbata reservatione, vel alias ex privilegio Apostolico nactus fuerit: cum enim cursus temporis immemoralis præsumptionem privilegii, tituli

Ggg 3

& legitimæ acquisitionis operetur, sane pro Principe, qui per tempus immemorabile in causis clericorum realibus jus dixit, præsumptio nascitur, quod jurisdictionem legitime hæctenus exercuerit.

8 Quæres 3. *Quale forum clerici habeant in causis criminalibus?*

Resp. Clerici à foro & jurisdictione sæcularium etiam in causis criminalibus eximuntur.

Ratio est, quia causæ criminales vel maxime sunt personales, tum etiam, quia reverentia personarum Deo sacratarum postulat, ut causæ criminales clericorum sine strepitu & contentione fori sæcularis discutiantur, prout religiose jam pridem sensit Magnus Imperator Constantinus, dum clericorum accusatione ad se delata; *Vos, inquit, Dii estis à vero DEO constituti, Itæ & inter vos causas vestras discutite: quia dignum non est, ut judicemus Deos.* Prout refertur in *can. 5. can. 41. caus. 11. quest. 1.* qui ipse pienssimus Princeps alia vice dixisse narratur, in *can. 8. dist. 96. verè, si propriis oculis vidissem sacerdotem DEI, aut aliquem eorum, qui monachico habitu circumamicti sunt, peccantem, chlamidem meam exspoliarem, & cooperirem eum, ne ab aliquo videretur.*

Dubitari potest, si persona ecclesiastica in servitio vel ministerio apud Principes sæculares constituta, delinquant vel excedant, an ratione delictorum ab iisdem principibus puniri possint?

Resp. Quod puniri nequeant, certa in jure, & in conscientia magis tuta est sententia, prout cum Diana, Ambrosino, Haunold, & multis aliis tenet Pignatellus *tom. 2. consult. 27. n. 5.* ratio est, quia personæ ecclesiasticæ, quamdiu manent tales, privilegiatum forum obtinent, nec illud amittunt, etsi alibi delinquant; *cap. 4. de judic.* etsi autem illicitis negotiationibus operam dent, adhuc retinent idem forum, antequam ter fuerint moniti à judice ecclesiastico, *cap. ult. de vit. & honest. cleric.*

Dubitatur 2. Si clericus non solverit vectigal aut gabellam in emptione venditione præstitutam, an merces ipsius in commissum cadant & fisco judicis sæcularis cedant, ab eoque auferri vel arrestari possint?

Resp. Negative. Ratio est, quia clericis legibus civilibus quoad vim coactivam non adstringuntur, adeoque punitio & arrestatio nequit fieri a judice laico. D. Francisc. Schmier *loc. cit. §. 4. n. 205.* alique ab eo relati.

Gravissima denique superest controversia: *An clericus criminis lese majestatis reus, ab offenso principe coerceri possit?*

Negant turmatim DD. Abbas in *cap. 4. de jud. circa fin.* Marta de *jurisdict. part. 4. cent. 1. casu 133. n. 27.* Pignatellus *tom. 1. consult. 124. n. 2.* & alii plures. Ratio, quia in *cap. 4. cap. 10. de judic.* clericus ob nullum prorsus crimen punitioi sæcula-

ris iudicis obnoxius est. Tum quia in *can. 190. caus. 22. quest. 5. in fm.* Clericus in mortem Principis conspirans degradari iubetur. Atqui ante degradationem iudex laicus in clericum nequit manus extendere. Afferunt tamen aliqui clericos conspirationi ac rebellionem se immiscientes tanquam hostes non solum in confictu, sed etiam post illum, non jure jurisdictionis, sed jure defensionis ab offenso Principe capi; antea tamen in ipsos procedi non posse, quamdiu in foro ecclesiastico iustitia administranda speratur.

Corollarium. Juxta probabilem sententiam, quam tenent Panormitanus *ad cap. 35. de sentent. excommunicat.* Felinus *in cap. 3. eod. tit.* Covarruv. *lib. 2. var. resolut. cap. 1. n. 9.* & alii, potest clericus in flagranti crimine deprehensus a iudice laico capi & postea ad iudicem ecclesiasticum deduci. Ratio est, quia clerici in flagranti crimine (si unum ex atrocioribus sit) deprehensi, plerumque fugam meditari solent, ac proinde nisi iudicibus laicis concedatur potestas illos capiendi, & ad iudicem ecclesiasticum deducendi, dabitur clericis causa elabendi, & sic liberius ac impune peccandi. Textus *in cap. 3. cap. 35. de sent. excommunic.* qui videri possunt obstare, vel non loquuntur de clerico in flagranti deprehenso, sed post delictum jam consummatum capto, vel supponunt periculum fugæ non subesse,

Quæres 4. *Quale forum clerici in 12 causis feudalibus sortiantur?*

Resp. Clerici æque ac laici in causa feudali subjiciuntur iudici feudali, prout traditur *in cap. 5. de judic. cap. 6. cap. 7. de for. compet.* & ratio est, quia dum causæ feudales ex antiquissima consuetudine speciales semper habuerunt iudices, eaque conditione feuda conferuntur vasallis, ut illorum ratione coram iudice feudali respondeant; clerici quoque feuda a dominis secularibus recipientes eandem conditionem servare tenentur, ecclesia connivente, & juxta recitatos textus consentiente. Gonzalez *in cap. 5. de judic.* Rationem aliam dat Panormitanus *in cap. 7. dist. 11.* quod cum rei feudalis dominium directum maneat penes concedentem, ille per se vel suos de feudali causa cognoscendo, quasi de re propria cognoscere & iudicari videatur. Dubitari potest, utrum iudex feudalis, an vero iudex ordinarius ecclesiasticus notionem habeat, quando in causa feudali contra vasallum clericum agitur ex crimine ad privationem feudi?

Resp. Si delictum clerici sit mere feudale, hoc est: solo jure feudali prohibitum, veluti si vasallus clericus feudum inconsulto domino alienet, investituram tempore debito non petat, periculum domino non denuntiet &c. notionem iudici feudali deferendam esse. prout sentiunt Fagnanus *in cap. ceterorum. de judic. n. 29.* P. Wiestner *num.*

n. 112. de for. compet. D. Schmier. loc. cit. §. 5. num. 218. aliique ab eo relati.

Ratio est; partim quia causa mere feudalis, ex dictis pendet ab arbitrio iudicis feudalis, partim quia delicta mere feudalia non tam personam vasalli infamant, quam causam privationis Domino subministrant; partim quia, qui potest cognoscere de contractu, potest etiam cognoscere de distractu, seu causis, ex quibus contractus resolvitur.

Si vero delictum non mere feudale sed commune sit, hoc est jure communi prohibitum, habens tamen ex jure feudali privationem feudi connexam, uti si vasallus in crimen prodicionis incidat, parricidium aut stuprum inferat uxori vel filiae domini directi: tunc probabilius est, domino directo notionem de crimine non competere; ita cum AA. cit. Abbas in cap. verum. 7. de foro compet. n. 7. Barbosa J. E. V. lib. 1. cap. 29. n. 135. Ratio est, quia à regula, quod clerici in criminibus nequeant judicari à laicis, nullibi sunt excepta crimina communia, in quibus agitur ad privationem feudi. Ergo à regula hac recedere non licet, quia in materia immunitatis non licet argumentari à paritate, sed illud omne reperitur prohibitum, quod auctoritate pontificia expresse non concessum est.

13 Corollarium. Huic Privilegio fori, de quo haecenus dictum est,

etiam accedente consensu ordinarii renunciare non possunt clerici; textus & ratio est in c. 12. de for. comp. ibi: manifeste patet, quod non solum invisi sed etiam voluntarii pacisci non possunt, ut secularia judicia subeant, cum non sit beneficium personale: cui renunciari valeat, sed potius toti collegio ecclesiastico sit publice indultum, cui privato pacto derogari non potest. textum alium habes cap. 18. d. tit.

Alterum personarum ecclesiasticarum privilegium est, & dicitur Canonis, quod est prerogativa, qua clerici ab omni violenta percussione vel injuriosa laesione specialiter immunes pronuntiantur. Ejus origo tam quoad nomen, quam quoad effectum promanat ex canone seu constitutione concilii lateranensis sub innocencio II. habiti, prout refertur in can. 29. caus. 17. quest. 4. ibi: si quis suadente diabolo hujus sacrilegii reatum incurrit, quod in clericum vel monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, & nullus episcoporum illum presumat absolvere (nisi mortis urgente periculo) donec apostolico conspectui presentetur, & ejus mandatum suscipiat. Ratio hujus privilegii non obscura est: quia, sicut in statu politico dantur quaedam personae sanctae, quas violare, ausu temerario attingere, & percutere nefas est, sic jure merito in statu ecclesiastico quaedam personae sunt, quas violenta manuum injectione temerare, grande piaculum & sacrilegum est, juxta il-

aud

Iud Zachariæ 2. vers. 9. *Qui tetigit vos, tangit pupillum oculi mei*; quot quot igitur statui ecclesiastico annumerati reperiuntur, sancti censentur eo sensu, ut sine sacrilegio & anathemate nequeant ab ullo pulsari, verberari, capi, incarcerari, occidi, vel alia injuria reali offendi; *d. can. si quis suadente, caus. 17. quest. 4. cap. 3. cap. 5. cap. 9. cap. 10. cap. 29. cap. 33. de sentent. excommunic. Barbosa J. E. V. lib. 1. cap. 39. §. 1. n. 15. & seqq.* quo privilegio ipsi etiam gaudent novitii, quia in materia favorabili habendi pro professis. *cap. 21. de sent. excomm.*

Nec interest quoad injuriantes, utrum nomine proprio vel alieno, per se vel per alium, physice aut moraliter in clericos delinquant, nam etiam qui mandant, consulunt, & cum possent, *manifesto facinori desinunt obviare*, delinquent contra privilegium canonis & illius pœnam incurrunt, *cap. 6. §. illi vero. cap. 24. cap. 47. de sentent. excomm.*

15 Corollarium cessat hoc privilegium, cum annexa in transgressores pœna:

1. Quando persona ecclesiastica propter delictum amittit privilegium fori: tunc enim privilegium canonis plerumque simul amittit.

Cessat 2. quando clericus non injuria, sed correctionis causa, à superiore vel magistro moderatè castigatur. *cap. 1. cap. 10. cap. 24. de sentent. excomm.*

Cessat 3. Quando justis doloris, quem continere difficillimum judicatur, magnitudo concurrat, ac clericus v. gr. cum percutientis uxore, matre, filia, vel sorore, turpiter agere deprehenditur. *cap. 3. d. tit.*

Cessat 4. Quando clericus non ex vindicta, sed justa defensione, cum moderamine inculpatæ tutelæ, percutitur, *d. cap. 3. cap. 10. de sentent. excomm.* Servatur autem moderamen, si servetur imprimis modus, & tanta sit propulsatio injuriæ, quanta ad defensionem est necessaria: neque enim is, cui clericus impingit alapam, potest re-percuttere, nisi probabiliter timeat, ne altera & tertia sequatur; Deinde si servetur tempus, ac defensio fiat in continenti: quia ex intervallo non potest amplius habere locum defensio, ubi cessat invasio. *Barbosa loc. cit. §. 1. n. 66.*

Tertium privilegium, quod 16 personis ecclesiasticis conceditur, est privilegium *competentiæ*; quod est prærogativa, qua personæ ecclesiasticæ, debitis onerata, nec excommunicari, nec incarcerari, nec ad bonorum cessionem compelli, nec à suis creditoribus in plus conveniri possunt, quam facere possint, deducta congrua sustentatione; ideoque vel fructus beneficii, si quod habeant, deducta congrua, in solutum cedere, vel juratoriam cautionem præstare debent de integre solvendo, si ad pinguiorem fortunam pervenerint;

H h

prout

prout habetur in *cap. 3. de solut.* Rationes illius varias assignat Gonzalez. *ibid. num. 14.* inter quas prima est: quia de jure civili simile privilegium concessum est militibus, *l. 6. in princ. l. 38. de re jud.* adeoque conveniens est, ut jure canonico clerici, qui sunt milites Christi. *can. 19. caus. 13. quest. 8.* non minori privilegio honorentur; 2. quia de jure civili memoratum privilegium tribuitur omnibus fere personis, quibus aliqua debetur reverentia, puta marito, patri, patrono, si ab uxore, liberis aut libertis conveniantur. *l. 16. l. 17. l. 30. ff. de re judic.* unde nec clericis, quibus ob eminentiam status utique debetur reverentia *can. 8. & seqq. dist. 69.* negandum erat. 3. est, quia per sepe ceteroquin accideret, ut clericus, debitis ultra modum gravatus, usque ad sacculum & peram excuti, & cum opprobrio status ecclesiastici mendicare deberet contra dispositionem Tridentini *sess. 21. de reform. cap. 2.*

27 Competit hoc privilegium clericis non tantum secularibus, sed etiam regularibus, constitutis non solum in ordinibus majoribus, sed etiam minoribus, eo quod *cit. cap. 3. de solut.* tanquam constitutio favorabilis & de clericis generaliter loquens, amplissimam extensionem mereatur; Barbosa *J. E. V. dict. lib. 1. cap. 39. §. 6. n. 15.*

Indulgetur hoc privilegium clericis citra causas civiles tum reales, tum personales, quando agitur

ad solvenda debita vel interesse ob rem deperditam, aut amissam restituendam, prout colligitur ex *cit. cap. 3. de solut.* ibi: *quibusdam debitis convenissent.* Quando autem agitur ad rem actoris propriam restituendam, sive rei vindicatione, sive actione personali commodati, depositi, &c. tenetur clericus rem illam, non attento competentia privilegio, restituere. Covarruv. *l. c.* in delictis verò videndum est, an agatur civiliter vel criminaliter ad interesse publicum, seu multam pecuniariam fisco inferendam? posteriore casu clericus, qui non habet in aere, in corpore luere debet. *per cap. 5. de dolo & contumac. l. ult. ff. de in jus vocand.* priore casu beneficium competentia procedit, *arg. cit. cap. 3. de solut.* quod simpliciter de debito loquitur, absque distinctione, an ex contractu, vel delicto descendat.

Cessat hoc privilegium 1. quando clericus ob debitum conventus, judicialiter & pertinaciter suum debitum negat. *arg. cit. cap. 3. in verb. recognoscensem hujusmodi debita.* prout etiam in jure civili neganti debitum negatur beneficium cessionis bonorum. *l. penult. ff. de cession. bonor.* Et neganti se socium esse, negatur beneficium competentia. *l. 67. §. ult. ff. pro socio.* Quod si extra judicium negaverit debitum, aut in judicio quidem negaverit, sed ante sententiam fuerit confessus, est locus privilegio. Fagnanus in *cit. cap. Odoardus, 3. n. 56. de solut.*

Cessat

Cessat 2. Quando clericus dolose versatus est, ut si finxerit se non esse clericum, vel falso jactaverit se esse divitem, vel bona sua dissipaverit, aut destruxerit in fraudem &c. Gonzalez. ad cit. cap. 3. n. 16. Non enim decipientibus jura succurrere solent. l. 37. §. 1. ff. de minor. l. 30. in princ. ff. ad Scutum Vellejan. l. penult. ff. de jure dot. Dolus si absit, clerico non erit negandum hoc beneficium, licet in ludo, luxu, luxuria dilapidaverit sua bona. Hostiensis. in cit. cap. 3. n. 3. Fagnan. ibid. num. 35. Militant namque rationes omnes concessi privilegii pro tali clerico; nec textus occurrit, quo illius privatio statuatur.

Cessat 3. Quando clericus ex delicto amittit privilegium fori: talis siquidem in consequentiam amittit privilegium competentiae. arg. cap. ult. de vita & honest. clericor. cap. un. eod. in 6. cap. 1. de homicid. in 6.

Cessat 4. Quando clericus eisdem renunciat, non quidem simpliciter (cum enim non in favorem privatum clericorum, sed in honorem totius ordinis clericalis introductum esse noscatur) non magis renunciationem simplicem admittit, quam privilegium canonis & fori.

19 Quartum Privilegium clericis
20 concessum est *immunitas*, quæ est
vel personalis vel realis, immunitas personalis est prærogativa personis ecclesiasticis concessa, vi cujus à communi laicorum subjectione

ne, onere & obligatione eximuntur.

Dixi: *onere & obligatione*, intellige personali, cujusmodi onera & obligationes sunt munera tutelæ, curatelæ; Angariæ & Perangariæ, hoc est; operæ personales, Frohn dienst/ Scharmerck/ robalten/ viatica & telonia personalia, Zoll/ und Mauth/ Gelder/ census personalis seu capitatio, Kopf/ oder Leib/ Steuer; à quibus & aliis ex actionibus personæ ecclesiasticæ sunt immunes. per cap. 1. de Immunit. Eccles. in 6. l. 1. l. 2. in princ. §. 2. & 3. C. de Episc. & Cleric. aurb. item nulla. C. eod.

Quod autem summus Pontifex clericos à jurisdictione seculari potuerit immunes facere, (probabiliter enim etiam de jure divino hanc immunitatem obtinent) ratio fortissima est, quia summus Pontifex potest condere leges, in quantum hoc exigit utilitas vel necessitas rectæ gubernationis Ecclesiæ, sed utilitas æque ac necessitas rectæ gubernationis ecclesiæ suadet exemptionem clericorum à communi subjectione, onere & obligatione laicorum, ut eo liberius vacare possint servitio divino, nec secularibus operibus semet immiscere teneantur; tum quia summus Pontifex non minorem prærogativam clericis suis concedere potest, quam concessa fuerit levitis in antiquo testamento, in quo à subjectione laicorum erant immunes. Gen. 47. v. 22. Levit. ult. v. 28. Num. cap. 18. vers. 8. & 9. Quæ causa est, quod ipsimet principes seculares

Hhh 2

lares

lares hanc immunitatem censuerint æquissimam, eamque suis constitutionibus muniverint & stabili verint, ut constat ex *auth. causa qua. auth. clericus, auth. statuimus; C. de Episcop. & Cleric.* sicut universus propemodum orbis in hanc immunitatem consensit. Qui hanc immunitatem velut iniquam arguunt, sic arguunt: quamdiu Ecclesia sub ethnicis principibus militabat, omnes Christiani, tam clerici quam laici, in Regum ac Imperatorum potestate fuerunt, quando deinde principes ad fidem sunt perducti, omnes clerici manserunt eodem ordine, cum neque lex Christi (qui neminem suo privat dominio) principibus ademerit suam potestatem; neque principes, licet clericis aliquam dederint exemptionem, eos à se tam liberos dimiserint, aut dimittere potuerint, ut ipsis amplius non subessent, nec majestatem agnoscerent.

Resp. Illis, qui ita arguunt, merito esse occinendum illud *Psalm. 104. vers. 15. Nolite tangere Cristos meos.* & *Zachar. 2. cap. vers. 9. qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.* Quod autem clerici primis ecclesie temporibus fuerint sub principum ethnicorum potestate, & paruerint principibus lumine fidei destitutis: Dist. subsuerunt de facto. C. de jure N. sic Ecclesia nunquam destitit suam jurisdictionem in clericos, quantum poterat, asserere & exercere, quandoquidem in canonicis Apostolorum *can. 73.* expresse

dicatur, ut Episcopus *de aliquo accusatus*, ab aliis Episcopis citetur, judicetur & puniatur; quinimo adversarii probarent ab exemplo Principum ethnicorum, quod nequidem in causis spiritualibus clerici à potestate seculari liberi sint; nam spirituales causas ad se trahere, & renitentes Christianos gravissimis pœnis subicere nitebantur Principes gentiles. Deinde:

Quod Christus neminem suo jure privet, permitti potest, sed negandum est suppositum, quod secularis Princeps in clericos unquam habuerit potestatem, cum illi specialem hierarchiam, ordinem & rempublicam constituent. Deinde cum Christus Petro ejusque successoribus dederit potestatem gubernandi fideles, & pro ecclesie utilitate ferendi leges, potuit utique S. Pontifex legem condere, atque clericos suæ jurisdictioni subicere, absque eo, quod præjudicium intulerit Principibus secularibus, quibus jurisdictio solummodo competit in laicos.

Alii dicunt, clericos esse cives & membra reipublicæ adeoque ad onera Reipubl. ferenda obstringi. Sed his respondetur, illos esse quidem cives & membra, sed non qualiacunque, potius autem privilegiata & exempta, cum nec æquitas nec ulla necessitas postulet, ut æquali cum reliquis civibus jure considerentur.

Plures

Plures etiam negant, clericos proprie & vere cives Reipublicæ nuncupari, cum licet in territorio laicorum vivant, non tamen sint de territorio.

Præterea inter sollemnissima, quæ obijciunt, allegant exemplum Salomonis, qui in testamento veteri summum sacerdotem Abiathar, quod conjuranti Adoniæ consensisset, capitis reum pronunciavit. 3. Reg. cap. 2. Verum exemplum illud non ostendit, vel subjectionem summi sacerdotis respectu Salomonis, vel hujus in ullum jurisdictionem; quia is dictavit sententiam mortis ex jure Belli, vi cujus supremus Princeps quemcunque aggressorem injustum occidere potest.

Contra hanc clericorum exemptionem opponunt ulterius, quod ad Rom. 13. a judicio & potestate gladii nemo eximatur. Verum loquitur scriptura non de supremo capite, sed inferioribus & subditis, in propria cujusque sphaera.

Denique arguunt, Christum Dominum, cujus S. Pontifex est Vicarius, non refugisse judicium sæculæ, sed agnovisse potestatem judicandi in Pilato, ex illo Joannis 19. vers. 11. *Non haberes potestatem adversus me ullam, nisi tibi datum esset de super.*

Resp. Distinguendum esse inter potestatem facti & juris; Pilatus habuit ex permissione divina potestatem de facto, non de jure in Christum, prout constat ex Lucæ

22. *hæc est hora vestra & potestas tenebrarum.*

Altera immunitas clericis concessa dicitur *realis*, estque prærogativa, cujus virtute res & bona ecclesiastica, ab omni contributione & onere, quod rebus titulo sæcularis jurisdictionis imponitur, sunt exempta.

Dicitur 1. *Res & bona ecclesiastica.* Equidem de bonis ad ecclesias ex fundatione vel donatione pertinentibus, dubium non est, quin immunitate reali potiuntur. cap. 4. cap. 7. de immunit. cap. 1. eod. in 6. cap. 4. de censib. in 6. aurb. item nulla. C. de episc. & cleric. de bonis clericorum respectu ecclesiæ vel titulo spirituali acquisitis, rursus apud plerosque receptum est, illis immunitatem realem suffragari. can. 25. caus. 23. quest. 8. cap. 1. de censib. clement. un. de immunit. dict. aurb. item nulla. De bonis vero patrimonialibus ac titulo profano receptis, utrum immunitate reali perfruantur, variant sententiæ, affirmativam tenent plerumque canonistæ, cum abbate in cap. ecclesia, de constit. n. 21. Pirrhing ad tit. immunit. n. 57. Gonzalez. ad cap. non minus. 4. eod. n. 10. ob textus mox citatos & cap. quamquam 4. de censib. in 6. quorum præcipua ratio est: quia contributiones & onera realia rebus imponuntur ex titulo jurisdictionis, quæ sicut in personas ecclesiasticas deficit, sic etiam in res ipsarum patrimoniales.

Hhh 3

Dicitur

Dicitur 2. *Ab omni contributione & onere.* Quo nomine veniunt tributa, collectæ, stauræ, talliæ, vectigalia &c. à quibus pensitationibus libera sunt bona ecclesiastica, si illæ contributiones sint novæ. Num etiam ab antiquis pensitationibus libera sint, AA. rursus variant, interim distinguendum arbitror, inter pensitationes & contributiones, quæ rebus inhærent, ex præcedenti pacto vel jure proprietatis; an autem sint impositæ ex jure jurisdictionis sæcularis; pensitationes prioris generis nec ecclesiasticæ libertati repugnant, nec ecclesiam potestati sæculari faciunt subjectam, ideoque verificatur illa parœmia, rem transire ad Ecclesiam cum imposito onere. *cap. 5. de pign. l. 23 §. 2. de S. P. R. l. 12. ff. commun. prad.* Pensitationes posterioris generis cum adversentur immunitati ecclesiasticæ, ac principaliter imponantur ob subjectionem personæ, ut constat ex illo *ad Rom. 13. Subditi estote &c. ideo enim & tributa prestatis.* Non

onerant bona ad Ecclesias noviter translata, sed procedit axioma, quod deveniant ad statum, à quo ducere non possunt initium, sed evanescent. *per l. 98. in fin. princ. ff. de V. O. AA. citati.*

Ex causis, in quibus immunitas realis cessat, singulariter in jure probatur, necessitas ac utilitas communis & tanta, ut laicorum facultates illius sublevationi non suppetant, accedente tamen cognitione cleri ac Episcopi, nec non approbatione summi Pontificis. *cap. 4. & ibid. Gonzalez. n. 14. & seq. cap. adversus. 7. de immunitat.*

Ratio est: quia si Ecclesia ex motivo pietatis alias debet succurrere pauperibus, indigentibus & captivis, quanto magis tenebitur Republicæ indigenti succurrere? D. Francisc. Schmier. *tract. de person. reb. & jur. Eccles. part. 3. cap. 4. sect. 3. §. 3.* quæ hæcenus dicta de jure Publico Romano Ecclesiastico, sufficiant, & referantur ad majorem gloriam illius, qui est noster ultimus

F I N I S.

